

AGARICA

MYKOLOGISK TIDSSKRIFT

8. Argang Mai 1987 Nr. 15

Cort. everniustr.

AGARICAS GRUNNLEGGGER

Roy Kristiansen

Redakter: 1980-1987

AGARICA

8. årg. nr. 15
Mai 1987

MYKOLOGISK TIDSSKRIFT UTGITT AV FREDRIKSTAD SOPPFORENING;

A mycological journal published by
the Mycological Society of Fredrikstad.

Redaktør/Editor: Øyvind Weholt

Redaksjonskomite/Editorial board

Thor Dybhavn Rolf Hermansen Marit Skyum
Ingar Johnsen Øyvind Weholt

Redaksjonens adresse/Address of Editorial Board:
AGARICA, P.Ø. Box 167, N-1601 Fredrikstad, Norway.

UTGIVELSER:

Tidsskriftet kommer to
ganger pr. år, hvert
nummer på 50 - 100 sider.
Bidrag kan være på
engelsk, tysk, fransk og
skandinaviske språk, men
alltid med engelsk
sammendrag.

ABONNEMENT/SALG:

Salg er basert på
abonnement/subskripsjon.
Vanlig pris er fra kr.
30,- - 50,- pr. utgave,
avhengig av størrelse.
Betalning skjer ved
mottagelse.

EDITIONS:

The journal is issued
biannually, each issue
50 - 100 pages.
Contributions can be
written in English,
German, French and
nordic languages, but
always with an English
summary.

SUBSCRIPTION/SALE:

Sale is primarily based
on subscription. Prices
from NOK 30,- - 50,- an
issue, depending on
number of pages.
Payment is made on
receipt.
Any remaining copies
will be sold separately.

REDAKTØRENS SPALTE

Fremdeles har nok ikke soppsesongen startet for fullt for de fleste. Men på kvister og pinner **kan** vi virkelig finne litt av hvert selv før snøen er smeltet, hvis vi har sansen for det som er smått og uspiselig - men desto mer spennende.

Den første varturen til Jeløya ble gjennomført i slutten av april, og også i år ble vakre eksemplarer av **skarlagan vårbeger** funnet. Men dette er fremdeles den eneste lokalitet i Østfold. For alle dere som setter mer pris på det kulinariske enn det spennende, venter selvsagt **vårfagerhatten** om hjørnet.

Denne utgave av **AGARICA** er et "gravølnummer" for vår såkalte matsopp-utgave. Fra neste år vil **AGARICA** være et tidsskrift for spesielt interesserte hvor matsoppstoffet ikke lengre vil finne sin plass.

Gjennom forhandlinger med Norsk Soppforening har vi kommet til at det vil være det beste for alle at "matstoff" og lettere stoff for fremtiden bør publiseres i **BLEKKSOPPEN**. Dette tidsskriftet vil også etterhvert få en betydelig "ansiktsløfting", og allerede fra neste nummer vil vi møte en utgave med et mer fargesprakende utseende. Dette betyr selvsagt at **AGARICA** i alle tilfelle ville virke mer grått i forhold, og derfor kanskje heller ikke så attraktivt.

Vi tror også at det er nok med **ett** matsoppblad i Norge, da det ikke alltid er så lett å få så mye stoff som ønskelig til to eller flere tidsskrifter.

Dessverre har "utenverdenen", som Fredrikstad soppforenings medlemmer, heller ikke vist overveldende aktivitet når det gjelder å bidra med stoff, noe som etterhvert har gjort det noe tungt for redaksjonen.

Vi håper imidlertid at dere alle vil få desto større glede av den nye **BLEKKSOPPEN**, og at denne vil mer enn oppveie savnet av **AGARICA**.

Når det gjelder **AGARICA**s videre skjebne vil dette forhåpentligvis, hvis stoffmengden tillater det, utkomme med to nummer årlig. Vi håper her at vi skal få tilfredsstillende tilgang på stoff fra amatører med spesielle interesser og profesjonelle fra både Norge og utlandet. Aktivitetene i Norge burde også være så store for tiden at det skulle være mer enn nok av interessante ting å skrive om.

Et håp fra undertegnede er at Norge i enda større grad skal kunne markere seg i internasjonal mykologi, og at **AGARICA** kan være et bidrag til dette. I dag **vet** vi at våre abonnenter finnes i ca. 20 land, men grensene stopper oss neppe med dette.

Vi har folk bland Europas beste "proffer", men vi savner fremdeles et sterkt "amatørlag". Ved at det vises den fornødne respekt for vitenskapen burde en blomstrende amatørkontingent langt på vei kunne gå hånd i hånd med "proffene" uten at dette skaper problemer for faget.

Til alle dere som ikke vil følge oss videre: **TAKK FOR OSS. VI SES KANSKJE I BLEKKSOPPEN!**

= ØW =

ROY takker for seg

Agarica er inne i sin 8.årgang, og 1987, og de kommende årene, kan by på forandringer som er nødvendig for den videre utvikling og eksistens.

Uten å komme med en masse forklaringer om ditt og datt, årsaker o.s.v., er det nå et faktum at jeg trekker meg tilbake som redaktør, uten at min delaktighet i fremtiden dermed blir lik null, - eller for evig og alltid!

Men jeg er ikke tilhenger av for stor avhengighet til enkeltpersoner, og Agarica's eksistens må ikke baseres på det.

Med den interesse det har blitt for Agarica i dag, både inn- og utland, tror jeg det fortsatt overlever både redaktørbytte og redaksjonsforandringer.

Redaksjonen er jo et team-work, hvor redaktøren kun har en rolle som administrator eller delegator. Dette er hverken særlig anstrengende eller tidskrevende, men en person må ha hovedansvaret for "driften"!

Som det har vart sagt tidligere, ved flere anledninger, det har vært en rivende utvikling av Agarica siden den spede starten i 1980, og ingen har vel egentlig hatt ambisjoner at det skulle utvikle seg til hva det er i dag.

Selv om vi har slitt med å få endene til og møtes, nesten fra hånd til munn, har vi alltid/hittil klart å holde hode over vannet, og det bør vi ~~også~~ klare i fremtiden.

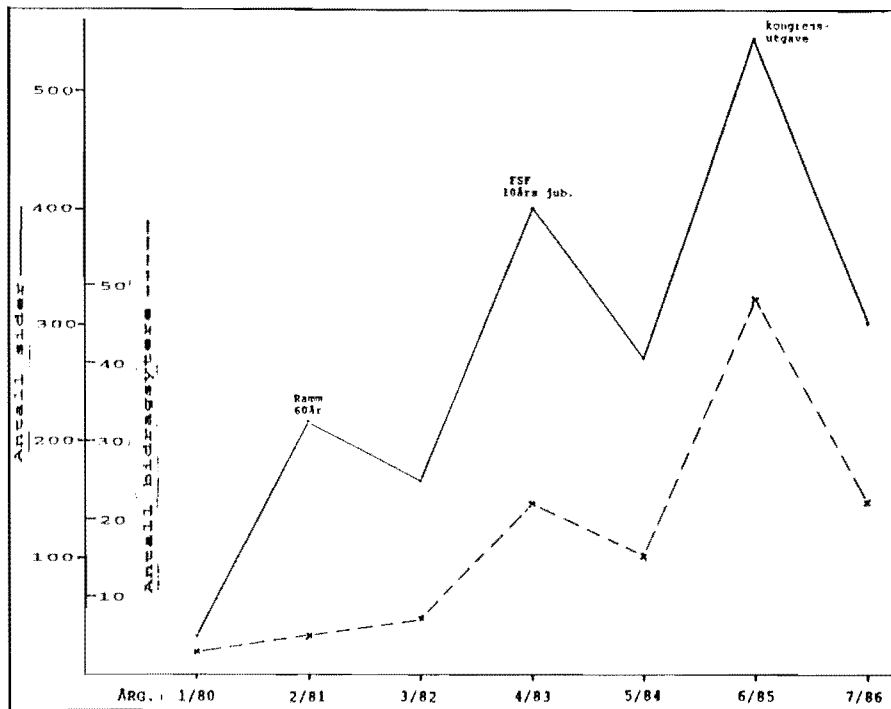
For å belyse og illustrere utviklingen en smule kan vi presentere noen facts.

Fra 1980 (vol.1) til og med 1987 (vol.7) har vi hatt :

72 bidragsytere fra 18 nasjoner, hvorav 33 fra Norge (herav 8 fra FSF). Blant disse kommer 4 fra oversjøiske land.

Totalt har vi publisert ca 1930 sider, hvorav ca 1000 sider av foreningens medlemmer.

Hver gang vi har gått ut med en appell, - til Ramms 60 års dag, til FSF 10 års jub. - , og kongressen 1985, øker antall bidragsytere og sider. Dette går klart frem av tabellen nedenfor.

Innholdet har utelukkende omfattet makrosopper. Hvor mange slekter/arter som er behandlet/nevnt vet vi foreløpig ikke eksakt; et register er under arbeid, men det tar tid, — masser av tid !

I alle fall , — for meg har det vært en meget givende tid, både lærerikt, inspirerende og oppslukende, — til tider kanskje for mye! Det er en passende anledning å frembringe en stor takk til Marit, Øyvind, Thor, Ingar og Rolf for et fruktbart samarbeid disse årene.

Sist, men ikke minst — lykke til videre, Øyvind, som delegator ! La oss alle gi ham den hjelp og støtte som er nødvendig for Agaricas fremtidige eksistens.

Hilsen Roy

TAKK, ROY

Takk for gode ønsker Roy. Jeg kan nok ikke se det så høytidelig som deg.

Din største styrke har vært dine "ville" ideer, ingen ting har hindret deg når det er noe du har "tent på".

Som du sier, kanskje har det blitt litt for mye av det gode noen ganger, men du skal vite at for oss andre har du vært en stor inspirasjonskilde.

Jeg vet du vil "lure" i bakgrunnen fremdeles, jeg vet vi fortsatt vil oppleve spennende turer sammen, og jeg vet vi fremdeles vil ha ivrige diskusjoner om all verdens rart innen mykologiens verden.

Derfor heller ikke noe uttrykk for takk og farvel fra min side. Du er nå engang "infisert", men feberer har kanskje kulminert. Så får det gå sin gang i andre former!

Håper dette kan være en trøst for noen av leserne.

Øyve

ROY og Øyvind på sopptur

S. 2008

Roy og Øyvind på sopptur

Tegn: Siabjørn Weholt

ÅRSBERETNING 1986

FREDRIKSTAD SOPPFØRENING

Styret har i 1986 hatt følgende sammensetning:

Formannskollegium: Odd Dietzel og Ingar Johnsen
 Sekretær: Astri Soleim Nordenborg
 Kasserer: Alf Berg
 Styremedlem: Per Bugge Amundsen
 Vararepresentanter: Marit Skyum og Ragnar Andreassen

Foreningen har pr. 3/11 1986 138 medlemmer.
 Styret har avholdt styremøte 30/1, 20/5, 14/8, 15/9, 20/10 og 3/11, tilsammen 6 ganger. Det har vært arrangert 7 soppturer, henholdsvis 1/6, 24/8, 30/8 (sammen med Halden Soppforening), 7/9, 20/9, 28/9 og 12/10. Vi har også hatt 5 medlemsmøter, nemlig 7/4, 2/6, 25/8, 29/9 samt årsmøtet 28/11.

FSF sto som arrangør av årets sopputstilling på Gudeberg Skole, søndag 21/9 1986. Også i år har foreningen fått en ny soppsakkyndig, nemlig Ragnar Andreassen.

Årets første medlemsmøte 7/4 hadde ca. 20 fremmøtte. Det ble servert soppuppe, og deretter vist en videofilm om sopp. 1/6 var det tid for årets første sopptur, som vanlig til Jeløya. Turen fikk svært god oppslutning i det ca. 45 stk. møtte fram, derav flere fra Halden Soppforening. Det var dessverre knapt med sopp, noe som muligens skyldtes det kjølige været. Til det påfølgende medlemsmøtet 2/6 hadde ca. 25 medlemmer funnet veien. Rolf Hermansen kåserte og viste lysbilder bl.a. fra den 9. Europeiske Mykologiske Kongress. Høstens første sopptur 24/8 ble avertert i byens aviser, og resultatet ble over 60 deltakere, både medlemmer og andre. Det ble lett i området nord for Evenrød skole, men mye matsopp ble ikke funnet.

På medlemsmøtet 25/8 hadde Thor Dybhavn sortert og bestemt sopper i bærkurver, og medlemmene ble satt i grupper og fikk prøve seg på bestemmelse. deretter kåserte Lene Rybom for de ca. 23 tilstedeværende om soppstaking i Fredrikstad før, under og etter den 2. verdenskrig.

Den 30/8 inviterte Halden Soppforening til fellestur til Indre Østfold. Fra vår forening møtte 4 stykker. To lokaliteter ble undersøkt, og det ble funnet mye matsopp som ble presentert i en liten utstilling etter turen.

Den 7/9 var det tur til Jeløya Kapell, et område med gammel kalkgrunn. Leder var Ingar Pettersen, og ca. 10 deltagere hvorav et par fra Moss, fant noen parasollsopper, men ellers lite matsopp. Giftig rødskivesopp ble imidlertid funnet.

Den 20/9 var det tur for å samle inn sopp til årets sopputstilling dagen etter. 10-12 medlemmer stilte opp, og en god del sopp ble funnet. Det ble anslått ca. 150 arter, noe mindre enn tidligere år. Selve utstillingsdagen var det jevnt godt besøk, med en topp like etter åpningstid. Likevel var besøket noe mindre enn forventet.

Til Agårdselven i Tune gikk turen den 29/9. Hensikten med denne turen var først og fremst å finne matsopp til medlemsmøtet dagen etter. Snaut 20 personer deltok, hvorav en del

fra Østfold Naturvern. På grunn av kjølig vær (frostnetter) var det lite å finne.

Matsoppmøtet den 29/9 hadde god oppslutning, ca. 25 stk. Det var nok sopp, men likevel ikke så mye som tidligere år. Dypfryst sopp ble derfor benyttet. Mange delikate retter ble tillaget, og det sosiale samvær var upåklagelig.

Årets siste sopptur 12/10 ble dessverre ingen suksess. Bare 4 medlemmer møtte, og det ble omtrent ikke funnet sopp. Lokalhistoriker Reidar Kristiansen deltok som kjentmann på denne turen.

Tønsberg Soppforening sto som arrangør av "sopptreff 1986", i år ved Nymoen, Randsfjorden, 5. - 7. sept. Av de 65 deltakerne var 6 fra vår forening. 10 lokaliteter ble undersøkt og deltakerne ble inndelt i grupper som tok for seg hvert sitt område. Et vellykket treff med pent vær.

Fredrikstad Soppforening/Agarica arrangerte slørsoppseminar den 12. 13. september på Gudeberg skole. Tor Erik Brandrud, Egil Bendiksen og Klaus Høiland holdt forelesninger og viste lysbilder av disse lumske soppene. Kurset hadde ca. 30 deltakere og holdt høyt faglig nivå. Det deltok interesserte både fra Sverige og Finland.

Det har også i år vært avholdt soppkurs i Aftenskolens regi, kursleder har vært R.Hermansen.

6 søndager har det vært soppkontroll ved Næringsmiddelkontrollen på Trara, Ø.Weholt og R.Hermansen har deltatt her.

Medlemmer av vår forening har dessuten i løpet av året kåsert i en rekke lag og foreninger, og på den måten utbredt kjennskap til sopp såvel som skapt PR for FSF. Nytt av året er at statskirken meldte sin interesse i så måte.

Årets soppsesong kan dessverre ikke betegnes som særlig god. Våren var kald, og vårfagerhatten ble det ikke funnet mye av. Etter tørt og kjølig vær i juli og beg. av august fikk soppsesongen et oppsving i slutten av august og begynnelsen av september. Da kom det også mye sopp inn til soppkontrollen. Senere i september ble det kjølig, og vi hadde kalde netter, til dels med frost. Sesongen dabbet således av.

Høsten -86 vil bli husket som det året da rimsoppen ble funnet i store mengder, et ganske uvanlig fenomen. Likedan var honningsoppen å finne på omtrent alle stubber, i rikelige mengder. I august var det også store mengder kremler, men lite kantareller. Gallerørsopp og hvit fluesopp ble ikke funnet, selv om det ble lett spesielt etter disse artene til utstillingen. Det er såvidt sekretæren bekjent ikke gjort sensasjonelle funn i 1986. Nevnes kan at Ingar Johnsen fant en meget sjelden sopp i Tune denne høsten, nemlig **skrubbemunkehatt** (*Melanoleuca verrucipes*). Denne soppen er kun påvist et fåtall steder i Norge tidligere.

Revisor: Grethe Simensen.

Grethe Simensen ville ha klargjort forholdet mellom regnskapet til til Agarica/FSF. Forholdet ble presisert, det nye styret ble presentert, såvel som kaffe- og valgkomite.

Etter årsmøtet viste Ingar Pettersen lysbilder av orkideer og andre relativt sjeldne blomster i Fredrikstadnaturen. Deretter hygget vi oss med mat og drikke, kaffe og kringle og samvær.

Sekr.

Kommentarer på årsmøtet:

Rett skal være rett. Også Ingar Pettersen, Kari Ekeberg Nilsen, Thor Dybhavn; Knut Age Lerfall og Ragnar Andreassen har vært kontrollører på soppkontrollen i 1986.

Redaksjonens kommentarer:

Vi synes det spesielt bør nevnes at Thor Dybhavn har kåsert om "Sopp gjennom historien" for flere av våre profesjonelle mykologer i Oslo høsten 1986. Hans bilder fra Clusius' soppakvareller vakte stor begeistring.

SOPPTURER 1986

JELØYA 1. JUNI

Det er mange arrangementer som konkurrerer om betegnelsen "Vårens vakreste eventyr". Noen vil hevde at det er Fredrikstad Soppforenings vartur til Jelsøya som best passer til denne beskrivelsen. Disse turene legges alltid til måneds-skiftet mai/juni så forsommer-tur er en mer korrekt benevnelse. Alby-området på Jelsøya er svært vakkert på denne årstiden da det grønne er på det grønneste.

Tradisjonelt er da også disse turene en familieutflykt hvor naturopplevelsen er viktigere enn resultatet av sopplukkingen. Det var selvfølgelig vårfagerhatten (*Calocybe gambosa*) som var den mest ettertraktede av soppene for de ca. 25 turdeltagerne som vandret i pent, men ikke strålende forsommer-var. Noen fikk da også fylt litt av den vakre og gode soppen i kurvene sine. En del andre arter ble også funnet, de fleste uspiselige, men det ble ikke registrert noen nye arter på "Jelsøy-listen".

herman.-

Nordre Veum 24. august

— Dette var den første høstturen, og som så ofte på denne tiden av året er søndagen som skapt for soppturer.

Som vanlig på denne tiden var det også et godt fremmøte, og nye "soppansikter" kunne også oppdages blant veteranene. Soppfloraen må karakteriseres som under middels, da tørken i høy grad hadde satt sine spor, men enkelte interessante funn ble det da, selv om neppe mange hadde tilstrekkelig til søndagsmiddagen.

Mye av poenget med turer er da også det sosiale og pedagogiske, og for dem som hadde interesse utover matsoppen måtte det være morsomt bl.a. å se en merkelig kremle som ennå ikke er opplært. Dette til tross for at den er studert av den kjente franske kremle-ekspert Henri Romagnesi.

Det finnes etterhvert flere funn i distriktet, og det er mye som tyder på vi her har en ny art.

Av andre kremler skal også nevnes den ganske uvanlige **brunfiolett kremle** (*Russula brunneoviolacea*). Den interessante slekten *Flammulaster* var representert ved den på norsk navnløse *Flammulaster rhombosporus*. Slekten er i det hele tatt fullstendig uteglemt i Norske Soppnavn. **Stor melrøds-kesopp** (*E. lividoalbum*) fant vi også mellom gran-nålene.

En kraftig gruppe av en reddiksopp som først ble antatt å være **knipperreddiksopp** sto i utkanten av skoleplassen på Evenrød skole. Senere undersøkelser viser at det muligens bare er en lys **slørreddiksopp** (*Hebeloma mesophaeum*). Dette er en vrien gruppe.

Av trevlesopper fant vi denne gangen nydelige eksemplarer av **fillet ringtrevlesopp** (*Inocybe agardhii*) og **I. boltonii**. Årets første funn av **flekkhette** (*Mycena zephira*) var et noe overaskende møte så tidlig på året, mens en invasjon av den lille særegne **sagsopp** (*Lentinellus omphalodes*) var grei. Men altså, neppe mye å glede seg over for matsopp-elskere.

ØyWe

Rakkestad 30.august.

Som uttrykk for den gode kontakt mellom Halden og Fredrikstad Soppforeninger ble det lørdag den 30. aug. -86 arrangert en felles sopptur til Rakkestad-distriktet. Deltagelsen fra Fredrikstad var heller mager, men med sopplukkere fra Halden og enkelte lokale innslag ble det tilsammen 30-35 deltagere med stort og smått.

Fra Halden var bl.a. Signe Diesen, Hilda Hansen og Eva Weme med. To adskilte grupper var ute i terrenget et par timers tid. Det ble funnet en del matsopp, i første rekke rørsopper og kremler. Kantareller og piggsopp var det lite av, en og annen hvit fluesopp kom inn. Ellers var det ingen store overraskelser.

Det innsamlede materialet ble gruppert som en utstilling i Rakkestad sentrum, og omfattet anslagsvis 80-90 arter.

Soppterrengtet var variert og interessant, og bør nok utforskes nærmere. Vi retter en takk til Halden Soppforening for vellykket arrangement.

T.D.

Jeløya Kapell 7.september.

Turen til Jeløya, ved Jeløya Kapell, trakk ikke mer enn 10 deltagere i det fine været. Det ble heller ikke gjort de store funnene, verken i arter eller i mengder.

Vi startet fint med å finne flere vakre eksemplarer av **rødnende parasollsopp**. To store **giftig rødskivesopp** ble grundig gransket for å unngå disse i matsoppkurven. Litt matsopp ble det allikevel med hjem.

Like ved parkeringsplassen ble det registrert et interessant område med kalkrik sandjord, beplantet med furu. Hitill er det bl.a. registrert flere slørsopper (fine eksemplarer av **Cortinarius cedriolens**), seig høstmorkel, rabarbrsopp, furumatriske, gråmusserong.

Marit S.

Isnes, Aqårdselva 28.september.

Frosten kom tidlig i år, allerede midt i september følte man behovet for å trekke i vottene i soppskogen. Noe som alle forstår ikke er videre oppmuntrende for de aller ivrigste engang.

Så var da heller ikke fremmøte på en gråkald og vindfull søndag i slutten av september av de største. For de av oss som kjosser denne form for naturens luner var dette også en

nytelse. Kom man først inn i skogens lunhet var det til tross for en miserabel sopphest adskillig interessant og finne. Men heller ikke denne gang så mye for de matfrelste.

Praktfulle utgaver av **jodoformkremle** (*R.turci*) gleder en kremleelsker, og adskillige funn av den lille **fnokket stubbeklokkehatt** (*Galerina stylifera*) kunne også skape glede mellom vindkastene. (Hvorfor den har fått det norske navnet må bero på manglende kjennskap til arten!).

Den lille **tussehatten** (*Fayodia gracilipes*) sto i god stil til den mørke, mosegrodde granskogen.

Men mykolgisk sett var nok slørsoppene de mest interessante, til tross for et gigantisk funn av **dråpemusseronger** (*Tricholoma pessundatum*). Det er fremdeles mange anonyme slørsopper, og den norske listen har, til tross for en markert forbedring til over 100 navn, mange mangler. Spesielt innen den gruppen som kalles **Telamonia**, en gruppe som har ledet mange til fortvilelse.

Av arter som denne gang ble funnet kan nevnes **C.tortuosus**, **stislørsopp** (*C.incisus*), **C.fulvescens**, **C.adalberti**, **C.subsertipes**. For de som synes dette er moro (og det var det flere av etter slørsopp-treffet i Fredrikstad 14 dager tidligere), var det god anledning til å studere den mangslunne **pelargoniumslørsopp** (*C.paleaceus*) med sin karakteristiske lukt.

Jo, dette var en typisk tur for Ola Nordmann. Selv ikke svensker er ute i slikt vær!

Øyve

Borredalen, sopp og historisk vandring 12.oktober.

Undertegnede møtte sammen med lokalhistoriker, Reidar Kristiansen, på bussholdeplassen. Frammøtet var dessverre svært dårlig, bare tre voksne og to barn. Turen ble allikevel gjennomført.

Kristiansen fortalte og viste oss gamle gravrøyser og murester av gamle boplasser, noe som var meget interessant. Siden sesongen var på hell, ble det funnet svært lite sopp, bare 8-10 arter.

Ingar W.Johnsen

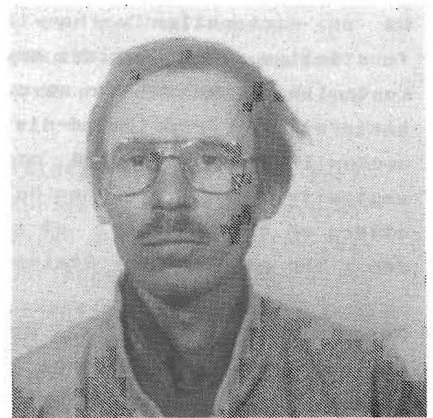

FREDRIKSTAD
SOPPFØRENING

ARRANGEMENTER 1987

31. mai : Tur til Jeløya.
 1. juni : Medlemsmøte
 23. august : Tur til Evenrød.
 Offentlig tur.
 24. august : Medlemsmøte.
 6. september : Tur til Kråkerøy.
 Lunde skole.
 7. september : Medlemsmøte.
 20. september: Tur til Gansrød.
 21. september: Medlemsmøte.
 Matsoppmøte.
 4. oktober : Tur til Roos, Vansjø
 5. oktober : Medlemsmøte.
 28. november : Arsmøte.

NY SOPPSAKKYNDIG
RAGNAR ANDREASSEN

Fredrikstad soppforening
fikk sin åttende
soppkontrollør.

Vi gratulerer og kjenner
Ragnar som en ivrig
soppjeger.

SOPPKONTROLLEN 1986

For sjette året på rad ble Fredrikstad Næringsmiddelkontroll's soppkontroll bemannet med kontrollører fra Fredrikstad Soppforening.

Den jevne tilstrømming av sopplukkere som ville ha sin fangst kontrollert bekrefter at behovet for kontrollen er stort. Denne kontrollen var for øvrig den eneste i Fredrikstad-distriktet denne sesongen. Sarpsborg hadde ingen kontroll, og av den grunn hadde kontrollen i Fredrikstad enkelte "kunder" fra Sarpsborg-distriktet.

Soppkurvenes innhold ble dominert av rørsopper og kremler. Ellers var de fleste gode matsopper representert på kontrollen, men mange av artene i svært beskjedne mengder.

Nå er kantarellen (*Cantharellus cibarius*) en art som av forståelige grunner aldri opptrer i store mengder på soppkontrollene, men det bør nevnes at sesongen var et bunnår for kantarell i Fredrikstad-distriktet. En annen art som det nesten ikke var mulig å oppdrive denne sesongen var den uspiselige gallerørsoppen (*Galopilus felleus*). Dette er ellers en trofast gjest på soppkontrollen, da mange plukker den i håp om at det er Steinsopp (*Boletus edulis*).

Mange av de som kommer til kontrollen er interessert i å vite mer om det de har plukket enn hva som kan spises og ikke spises. Kontrollørene forteller hva de ulike artene heter, peker på spesielle artskjennetegn og gir råd om innsamling og tilberedning.

Soppkontrollen hos Næringsmiddelkontrollen i Fredrikstad er derfor mer enn bare en kontroll, det er et sted hvor de som ønsker det kan få øket sin kunnskap om sopp.

Fredrikstad Soppforening takker Næringsmiddelkontrollen ved byveterinæren for fint samarbeid i 1986. Foreningens godkjente soppkontrollører ønsker vel møtt i 1987.

BJØRN WIBORG 50 ÅR

Norsk Soppforenings historie gjennom de siste ti år kan ikke skrives uten at Bjørn Wiborgs innsats blir nevnt. Som kasserer og styremedlem i en årrekke har han sittet sentralt i foreningsarbeidet. Etter reorganiseringen av "Blekksoppen" har han også hatt sin plass i redaksjonen. Dessuten har han vært turlleder, utstillings-organisator og ikke minst primus motor for Norsk Soppforenings utenlandsturer de senere år. Sammen med sin (og vår !) kjære Else har han således i alt nedlagt et stort og betydelig arbeid for soppnsaken i vårt land. Helt åpenbart kan Norsk Soppforenings fremgang i 80-årene tilskrives Bjørns (og altså Elses !) innsats. Ikke minst det rent sosiale aspekt ved foreningslivet har fått høy prioritet, noe ikke minst de tre siste års "sopptreff" viser. Disse forener på en utmerket måte den rent mykologiske interesse med hyggelig samvær, og man blir stadig kjent med nye soppvenner. Vintersopptreffet på Blindern nå i mars ble også en suksess og føyer seg pent inn i rekken av vellykkede sopparrangementer hvor vårt kjære "radar-par" har hatt en avgjørende finger med i spillet.

Nå går da Bjørn bort og fyller 50 i midten av juni i år. Fortsatt er han i full virksomhet for soppnsaken, med "Blekksoppen" og ny utenlandstur til høsten (Mallorca) som fremste virkefelt. Takket være sin vennlighet og omgjengelighet er han alle soppvænners gode venn. Derfor er vi mange over det ganske land som ønsker ham til lykke med de halvt hundre ! Vi uttrykker samtidig håp om at han i mange år fremover fortsatt vil arbeide til beste for Norsk Soppforening og norsk soppmiljø.

Gratulerer med dagen, Bjørn !

Thor D.

AGARICA-brev

Britt Bråten
Ospella 11 D
2020 Skedsmokorset

Øyvind Weholt
Postboks 19
N.- 1652 Torp

Hei !

Jeg sitter her og leser i Agarica nr. 13, der ser jeg at du etterlyser flere opplysninger om "Rødnende parasollsopp i blomsterpotter."

Der kan jeg kanskje tilføye en liten sak som skjedde i min blomsterpotte i 1984.

Det har seg slik at jeg har en skjønn "Amaryllis" liljefamilien- sikkert ikke riktig navn, men jeg prøver meg likevel.

Etter at blomsten var visnet ned - og jeg så smått begynte å vanne planten igjen vokste det opp 5 fine paraplyhatter rundt omkring i den lille potten.

De var i forskjellig størrelse, men den største var ca. 5 cm. høy, og fra 2 til 3 cm. i diameter.

De sto vel der i ca. 4-6 dager ^{og} prydet min ellers så visne plante.

Hittil er det første og eneste gangen dette fenomenet har skjedd hos meg.

Med vennlig hilsen

Britt Bråten
Britt Bråten

Nedre Romerike Soppforening.

Elverum, 16/4 -86

AGARICA's redaksjon

Sitter her og leser siste nummer av AGARICA(nr.13). Særlig artig er det å se Ø. Weholts artikkel om bitter riddermusserong, hvor han forteller om 1 funn fra Hedmark fra 1974.

Jeg skjønner at vi her i Nyttevekstforeningens lokallag, Elverum, har vært altfor lite flinke til å melde om funnene våre! Vi finner nemlig hver høst adskillig mer av den bitre enn av den ekte riddermusserongen. Vi finner den bitre riddermusserongen i forholdsvis store mengder på de tørre furumoene, hvor vi ellers finner mye av rødbrun steinsopp og rimsopp.

På soppkursene våre finner vi som regel alltid bitter riddermusserong, men det er slett ikke sikkert vi alltid finner riddermusserongen. Den er derfor slett ikke sjelden på våre trakter, men er en stadig kilde til skuffelse når det etter en gang viser seg at det er den bitre riddermusserongen en har funnet.

Med hilsen

Eivind Weholt

BOTANICAL INSTITUTE
UNIVERSITY OF BERGEN

1886 ° 1986

Bergen 13.5.1986

AGARICA, redaksjonen
v/ Roy Kristiansen
P.O.Box 19
N- 1652 TORP

Viser til siste nr. av Agarica (nr. 13, mars 1986), om etterlysning av rødnende parasollsopp i blomsterpotte. Legg ved kopi av Bergens Tidende-artikkel, 19.4.1983, som eg skreiv i forb. med innlevering av soppen, funne i blomsterkasee i kontorbygning.

87 19-4-1983

Sjeldan sopp i blomsterkasse

AV OLAV AAS

Til samlingane ved Botanisk institutt er det innkomne ein litt artig sopp levert av Rikke Flakstad, Minde. Soppen er plukka i ein blomsterkasse med gullranke i kontora til Ing. J. Thunes, Storetveitvn. 96 på Minde, i jord som er levert frå Fantoft plateskole for 5 år sidan. Soppen viser seg å vere rødnande parasollsopp (*Macrolepiota rhacodes*), ein trestjernes god matsopp som normalt skulle vere å finne utandørs i september månad. På Vestlandet er denne soppen temmeleg sjeldan, her berre kjend frå Voss, Hermansverk, Sogn dal og Volda. Naturleg vekststad er kulturpåverka mark, gjerne på kompostjord og avfallsplassar, i barmatter i granskog eller på gamle maurtuer. Funnet av soppen på denne årstida innandørs i ein blomsterkasse må difor karakteriserast som svært sjeldan.

Tid om anna får botaniske museer innlevert sopp som nettopp er samla innandørs i blomsterpotter, i gartneri o.l. Desse «blomsterpottesopp» kallast på norsk for paraplyhatt, tilhøyrande slekta *Leucocoprinus*. Dei har alle kvit farge på skivene, litt skjellele på hat-

ten og stilk med ring. Mange er ganske små, og med varierende fargar frå kvite, rosa til svovelgule. Tidlegare vart desse soppene behandla i same slekt som parasollsoppene. Ein av desse paraplyhattane, nemleg rødnande paraplyhatt minner mykje om denne arten som her er funnet. Begge har til felles at soppkjøtet rødnar ved brudd, men parasollsoppen har m.a. karakteristisk knollforma utviding av stilkbasis som ikkje er rotaktig forlengta, i tillegg til at den har større skjell på hatten.

Skulle blomsterelskarar rundt om kome over slik «blomsterpottesopp» ser vi gjerne at dei tek vare på fongsten og tek kontakt med Botanisk institutt. Det er så pass sjeldan at soppene dukkar opp, og dette er einaste måten vi får vite om desse godbitane på. Paraplyhattane er alle saman eksolskejsoppssporar og mycel vert tilfeldig innførde med jord til gartneri o.l. saman med tropiske planter, og dei må karakteriserast som svært sjeldne i Noreg.

«Godbit» er nemnt, men for all del — det er ikkje matsopp. Enkelte er nemnt som svært giftige, andre kjenner vi lite til og difor skulle det vere all grunn til å la vere å smake på desse soppene.

Helsing
Olav Aas

UNIVERSITY OF BERGEN
BOTANICAL INSTITUTE
PO BOX 11 N DAH BERGEN/NORWAY
04 075 311 01

AGARICA-brev

TROMSØ MUSEUM
INSTITUTT FOR MUSEUMSVIRKSOMHET

UNIVERSITETET I TROMSØ

9000 TROMSØ

TELEFON (083) 86 080

Agarica myk.tidsskr.
v/Roy Kristiansen
P.O.box 19
N-1652 TORP

ORDES NR

VIS NR (for oppgitt ved send)

DATE

160/86/GR

13. mai 1986

Ang. artikkel "Rødnende parasollsopp i blomsterpotter."
Agarica nr. 13, mars 1986, s. 40

Det ble i ovennevnte artikkel oppfordret til å rapportere
om slike funn, og vi sender derfor vedlagt en notis om
rødnende parasollsopp funnet i blomsterpotter her i
Tromsø.

Med hilsen
for botanisk avd. Tromsø Museum

Guri Reibo
Guri Reibo

RØDNENDE PARASOLLSOPP I BLOMSTERPOTTE

Den 3.10.83 mottok botanisk avdeling ved Tromsø Museum fra et reklamebyrå i Tromsø, et flott eksemplar av en rødnende parasollsopp (*Macrolepiota rhacodes*). Den hadde vokst i ei stor blomsterpotte. Det kom et eksemplar til, den 31.10.83, fra samme potte.

I 1984, den 14.3. og 9.4. fikk vi to eksemplarer av rødnende parasollsopp fra Tromsø Universitets sentraladministrasjon. De var funnet i en blomsterkasse.

Alle fire eksemplarene er frysetørret og innlemmet i samlingene ved Tromsø Museum

Guri Reibo

AGARICA-brev

AGARICA

Mykologisk tidsskrift utgitt av Fredrikstad Soppforening

POSTBOKS 167.

POSTBANKKONTO: 8 40 77 07

N-1601 FREDRIKSTAD,
NORGE

Vi vil takke for alle hyggelige og interessante brev. Igjen et bevis på at det foregår mye som ikke blir kjent utenom de lokale "jaktmarker".

Vi har nå fått flere interessante opplysninger om at det ikke er bare i Fredrikstad som parasollsopper vokser i blomsterpotter.

Interessant å vite at **bitter riddermussering** synes å være vel så vanlig som **riddermuserong** i Elverumstraktene.

Takk skal dere ha alle sammen.

Redaksjonen

Stoff til
AGARICA
nr. 16

Frist for
innlevering er
1. august

Contributions for
AGARICA no.16:
Deadlines Aug. 1st.

SJAMPINJONGER I NORGE - EN OPFFORDRING

Det er ikke uten grunn at mange anser **sjampinjongene** som den vanskeligste av alle soppsekter. De utallige navn, synonymer og systemer som har eksistert opp gjennom tidene understreker også at dette i det minste er en svært forvirrende og komplisert gruppe sopper å bestemme til artsnivå.

Selvsagt er det her også noen som går greit, men selv blant de aller vanligste "arter" vil det være vanskelig å komme frem til en "sikker" bestemmelse. De fleste nøyer seg da også med å lære seg stort sett de fire "artene" **snøballsjampinjong, åkersjampinjong, beitesjampinjong** og **blodsjampinjong**.

Til tross for alle vanskeligheter kan vi finne flere verker om slekten, og det har bl.a de siste par årene dukket opp flere nøkler. Sist ute er den franske mykologen Marcel Bon som kom med en omfattende nøkkel i 1985. Her er det tatt med ca. 110 europeiske arter og varieteter.

I Norden har kjennskapen til sjampinjongene utvilsomt kommet lengst i Danmark. Dette skyldes i særdeleshet den kjente sjampinjongekspert F.H.Møller, som i begynnelsen av 50-årene publiserte en monografi over danske arter. Dette verket står ennå sentralt hos enhver som beskjeftiger seg med slekten. Det omtales her ca. 30 arter og varieteter.

Mange vil nok hevde at dette ligger nærmere sannheten enn det tall som Bon opererer med.

Fra Norge vet vi lite eller ingenting, da ingen ennå har brydd seg med å bruke tiden sin på slekten. Og det er jo synd.

I herbariene finner vi vel 20 arter, men ingen kan vel helt gå god for bestemmelsene for flere av disse.

Hvor mange arter vi kan regne med å ha i Norge vil avhenge av hvilken artsoppfatning vi holder oss til. F.eks er jeg ikke i tvil om at vi kan finne adskillig flere **åkersjampinjonger** enn det som er registrert i dag. Men du verden så vanskelig det er å vite hva man skal kalle dem. Prøv 5 nøkler, og jeg skal garantere du kommer frem til minst 3 navn - eller det er ingen som passer!

Men hvorfor gi opp. Galere enn det er idag kan det jo ikke bli!

Selv har jeg samlet sjampinjonger en del år, og de utallige problemer i denne tiden kan jo ikke annet enn å pirre nysgjerrigheten og øke lysten på denne slekten ytterligere.

Jeg vil i tiden fremover gå igang noe mer systematisk med studier og innsamlinger av sjampinjonger. I første omgang vil jeg konsentrere meg om de **sterkt rødne** sjampinjongene, den gruppen som også kalles **blodsjampinjonger**.

Møller kaller disse **Silvatica-gruppen**, men hos flere forfattere finner vi artene i undergruppen **Sanguinolenti**.

De mest kjente artene er på norsk **stor** og **liten blodsjampinjong**, to betegnelser som er temmelig intetsigende hvis vi her beveger oss på artsnivå.

Blodsjampinjongene er ikke blandt de mest uvanlige sjampinjonger, men allikevel er det ganske langt mellom funnene på mine kanter.

Jeg er derfor svært interessert i å få tilsendt funn av sterkt rødnende sjampinjonger - og bare disse.. Det er imidlertid visse forutsetninger som må være oppfylt hvis det skal være tilstrekkelig mulighet for en artsbestemmelse:

- a) Det er svært ønskelig med **bilde**.
- b) Beskrivelse med habitustegning.

Heriblant inngår:

- * Størrelse.
- * God beskrivelse av hattoverflate, skjellethet.
- * Hattfarge.
- * Stilkens utforming, størrelse, skjellethet under ring.
- * Skivenes farge som ung.
- * Kjøttets rødning, mot brunt eller blodrødt, sent eller raskt.

- c) Beskrivelse av voksested, vegetasjon, nærmeste treslag etc.
- d) Lokalitet (Fylke, Kommune, sted).
- e) Funndato.
- f) Navn på finner.
- g) Bit av tørket sopp med modne sporer (tørkes f.eks i luftig stekeovn ved ca. 40 °C). Kan sendes direkte i konvolutt.

Send **ikke** frisk sopp, den råtner allikevell!

Send tørket materiale med bilde og beskrivelse til:

ØVIND WEHOLT,
Høyåslia 9,
1652 Torp.

Alle vil få kommentarer på tilsendte kollekter.

JELØYAFUNN - 1986

ØYVIND WEHOLT

Vi har i tidligere artikler i *Agarica* gitt ganske grundige oversikter over soppfunn som er blitt gjort på foreningens varturer.

De siste par årene har det ikke vært mye å skrive om, da forholdene har vært ugunstige for sopp i slutten av mai. Selv har jeg ikke hatt anledning til å delta på turene, og heller ikke i 1986 hadde deltagerne rapportert om spesielle funn.

Jeg fant imidlertid på at jeg uken før Årets Jeløy-tur skulle foreta en liten saumfaring av Alby-området, til tross for en lite lovende foresesong.

En tur noen dager etterpå, hvor vi hadde besøk av Per Marstad fra Tønsberg, ga et noe bedre utbytte. Selv om ikke artsutvalget var betydelig, ble det faktisk funnet arter som tidligere ikke er registrert for Jeløya.

De fleste funn er gjort 25.5, og funnene er konsentrert i området ved Rambergbukta på nordsiden av øya.

I tabellen under er alle funnene opplistet, og nye registreringer er merket med stjerne.

Norsk navn	Latinsk navn
Fagerbolle	<i>Caloscypha fulgens</i> *
----	<i>Ciboria rufo-fusca</i> *
Våråmeklubbe	<i>Cordyceps gracilis</i> *
Røddbrun sommerslørsopp	<i>Cortinarius erythrinus</i>
----	<i>Coprinus auricomus</i>
----	<i>Coprinus flocculosus</i> *
Vasskluhbe	<i>Cudoniella clavus</i>
Luthette	<i>Mycena alcalina</i>
----	<i>Psathyrella pseudocorrugis</i> *
----	<i>Rutstroemia cf. conformata</i>
Skarlagen vårbeget	<i>Sarcoscypha austriaca</i>
----	<i>Sclerotinia ficariae</i> *
Pinnehatt	<i>Tubaria romagnesiana</i>
Stubberusthette	<i>Xeromphalina campanella</i>

KOMMENTARER TIL FUNNENE

Det ses at hele 6 av funnene representerer arter som ikke tidligere er registrert på Jeløya. I tillegg er det funn som bare er gjort et fåtall ganger eller bare en gang tidligere. Svært interessant er det jo at **skarlagene vårbeget** nå er funnet for annen gang i Østfold, også dette funn på Jeløya. Som kanskje

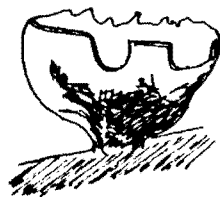

noen registrerte i Agarica nr 13 ble den funnet for første gang i Østfold i 1985 nær Alby.

Andre interessante ascomyceter (sekkesporesopper) er den lille Sclerotinia-arten som høyst sannsynlig er *S.ficariae*. Dette er en art som vokser **vårkål** (*Ranunculus ficaria*), og er bare funnet få ganger tidligere her i landet. Et norsk navn burde vel være **vårkålbeger**. Funnet er gjort nær Alby.

Sclerotinia ficariae

Skarlagen vårbeger

Den vakre **fagerbollen** har vi funn av i Fredrikstad-distriktet tidligere, men den synes som en lunefull art som slett ikke kommer hvert år. Arten er tidligere omtalt av Roy Kristiansen i Agarica nr. 9, 1984. Arten er forøvrig en fortreffelig spisesopp, til tross for sitt magre "kjøtt", men personelig synes jeg den heller skulle stå. Skjønt en liten smak for å stagge ganens nysgjerrighet kan selvsagt ikke skade.

Fagerbollen vokste sammen med en annen sjelden art som så vidt jeg vet bare er funnet tidligere på Jeløya og i Tønsberg-distriktet. **Ciboria rufofusca** har da heller ikke fått noe norsk navn ennå, men skulle vel helst hete **edelgranraklebeger**, for den vokser nemlig bare på fruktene av edelgran (*Abies alba*). Og dette treslaget har vi jo ikke så mye av her i landet. Begge de sistnevnte arter er også omtalt nærmere annet sted i dette nummer.

Det er alltid morsomt å finne de underlige **åmeklubbene**. Som navnet forteller vokser de på insektslarver, og mange tror nok ikke dette er sopp i det hele tatt. Vanskelig å se er de også, skjønt når man finner arter med så vakre orange farger som **våråmeklubben** har man opplagt en sjanse. Denne arten er først oppdaget i Norge i 70-årene og er ansett som relativt sjelden. Det er i de siste årene imidlertid gjort en del funn og den tidligere oppfatning må nok revideres noe. Selv har jeg omtalt funn av arten i Agricola nr. 3/4, 1981.

Før meg var nok allikevel funnet av **Psathyrella pseudocorrugis** en vel så stor opplevelse. Dette er en spennende slekt, og arten synes ikke tidligere å være registrert i Norge. Ut fra hva man kan lese seg til fra litteraturen må dette være en sjelden art. Men spiselig er verken denne eller andre arter i slekten, som jo på norsk heter **sprøsopper**.

Blekkopper ble også funnet, den ene, **Coprinus flocculosus**, er ny mens **C.auricomus** er registrert en gang tidligere.

Våråmeklubbe

C. flocculosus hører til en vanskelig gruppe, og innebærer idag et samle navn som vi iallfall foreløpig må være fornøyd med. Her vil vi neppe komme lenger uten systematiske dyrkingsforsøk hvis ytterligere splitting skal lykkes. Som kollektiv er arten lett å skille på sine store sporer og hatt med tydelig slørrester som ung. Den står forøvrig i samme gruppe som **vedblekksopp** (*Coprinus domesticus*).

BESKRIVELSER

Coprinus auricomus Fig. 1.

Hatt brun, snart noe skittenbrun, ligner på en liten sprøsopp, stripet kant, også noe rynket, mørkere mot sentrum, med liten papill, snart grålig, men lenge brun rundt sentrum, bredt konisk, uten velum, $\approx 1,3$ cm.

Skiver blekt leirbrune, deretter mørkere, nesten svarte, eggen lysere, normale til noe fjerne, 22-24 når stilken, synes ikke å ha kollas, men til og med svakt tannet.

Stilk blek, svak lys gulbrun, skinnende, men fint pruinøs ved spissen under lupe, basis med liten knoll.

Voksested i løs, svart jord, på kanten av liten bekk, løvtrær, or etc.
Ramborghulta, Jeløya, Moss.

Dato 1986-05-25   **Leg.** Roy Kristiansen   **Det.** Øyvind Weholt

For nærmere omtale av **C. auricomus** vises til Agarica nr. 10, 1984. Dette funnet skilte seg imidlertid ved større fruktlegmer og livligere brun farge. Vi ser ikke bort fra at disse to karakterer kan henge sammen. Sporer og pseudoparafyser var identiske, men de typiske hattsetaene ble ikke sett på funnet i 1986. Disse er da heller ikke lette å finne alltid, og bør undersøkes umiddelbart etter at arten er innsamlet.

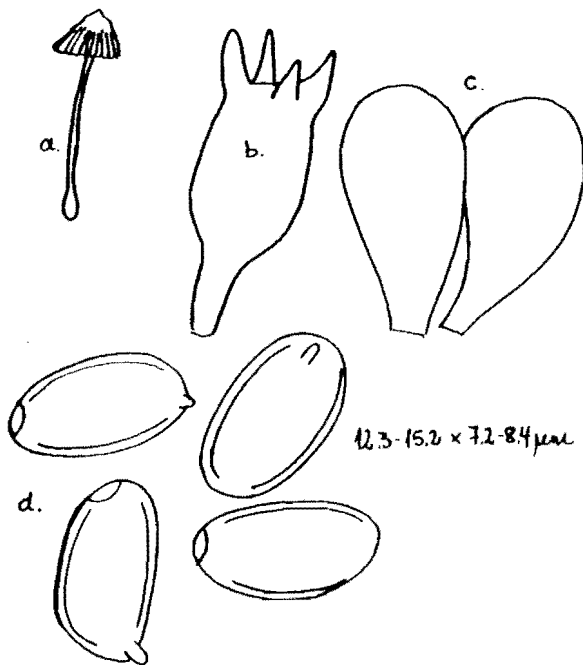

Fig.1 *Coprinus auricomus*
 a. Fruktlekke
 b. Basidie
 c. Pseudoparasyser
 d. Sporer

Coprinus flocculosus Fig.2.

Hatt lys kremfarget, svakt mørkere rundt sentrum, med fint grynnet, fnokket velum, ganske spiss, konisk, rynket nesten til sentrum, gråner raskt fra kanten.

Skiver bleke, kremfarget som unge, meget tette.

Stilk hvit, skinnende, med en viss kantet, knollet basis som spisser, tydelig filtet fra velumrester ved basis.

Voksested på jord, nylig dyrket, harvet og sådd, ved siden av kjerrevei.

Rambergbukta, Jeløy, Moss.

Dato 1986-05-25   **Leg.** Per Marstad   **Det.** Øyvind Weholt

Denne arten har jeg funnet flere ganger. Den kan som de fleste blekksopparter variere meget i størrelse og utseende. Som ung synes den å kunne karakteriseres ved de lys gule fargene, og de frynsete, fnokkede velumrestene. Den blir imidlertid raskt grå, og på dette stadium kan velumet være helt borte. Den skotske forsker Roger Kemp, som har gjort et stort arbeid med krysninger

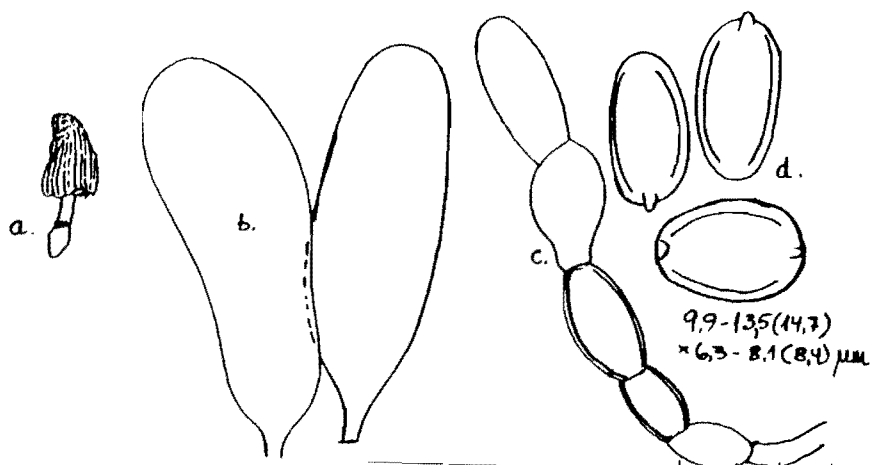

Fig.2 *Coprinus flocculosus*

- a. Fruktlegme
- b. Cystider
- c. Velumhyfer
- d. Sporer

av ulike blekksopper, kan fortelle at han i dette komplekset har funnet flere arter. Det er imidlertid en arbeidskrevende og møysommelig prosess og komme frem til klare resultater, synes det som.

C. flocculosus er neppe så sjelden, men helt sikkert oversett. Jeg har gjort mine funn tidlig i sesongen (mai-juni), på halm, strå, men også tilsynelatende direkte på jord.

Mikroskopisk er den lett å bestemme, hvis man først har funnet ut at den hører til gruppen rundt **vedblekksopp**. Ingen andre i gruppen har så store sporer (over 10 μm), og de typiske velumhyfene er ikke til å ta feil av.

Psathyrella pseudocorruqis Fig.3.

Hatt skitten brun, gråbrun når fuktig, neppe særlig mørk selv som ung, tørker til blek gul brun, leirfarget, kanten tett stripet, sterkt hygroman, nesten halvkuleformet, med svak umbo, uten synlige velumrester, -3,6 cm.

Skiver grå med svakt brunfarge, men dominerende grå, egg utydelig rosa, tette.

Stilk hvit, svakt kremfarget, skinnende, jevntykk til noe spiss basis, hul, -4,5/0,45 cm.

Voksested på jord blandt gress og urter, løvtrær, bl.a. ask og lønn, kalkrikt.

Alby, Jeløya, Moss, Østfold.

Dato 1985-05-25

Leg. Marit Skyum

Det. Kits van Waveren

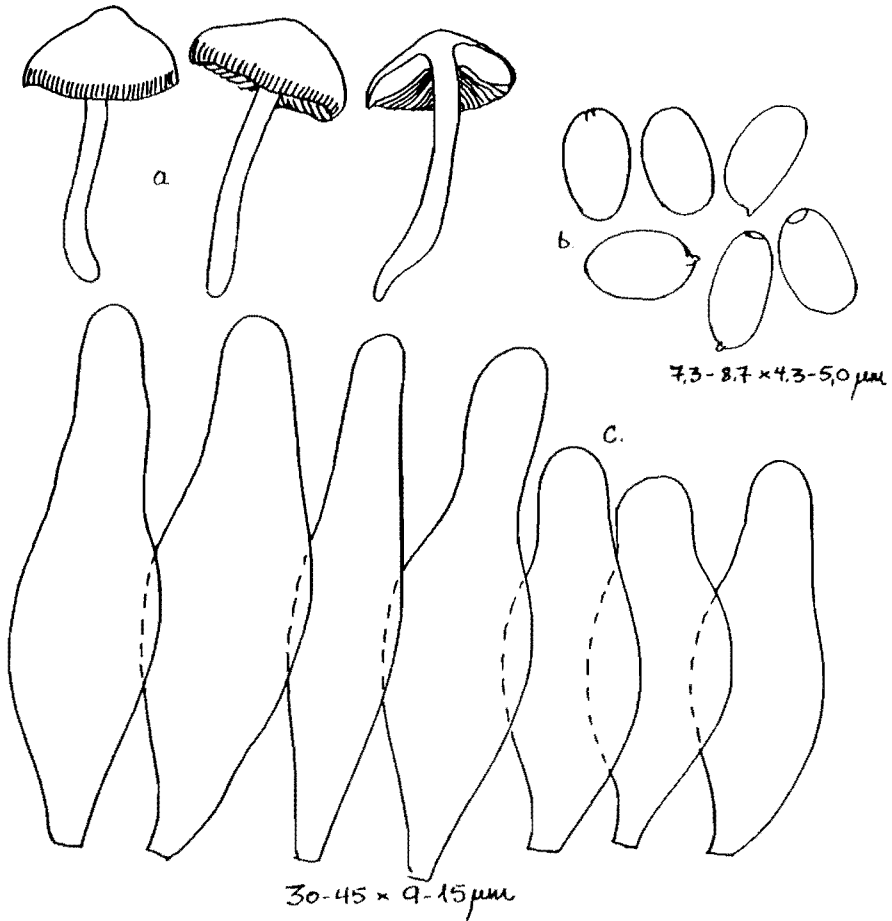

Fig. 3 *Psathyrella pseudocorrugis*
 a. Frugtformen
 b. Sporer
 c. Cystider

Dette er trolig det første funnet av *Ps.pseudocorrugis* i Norge. Det finnes idag imidlertid ingen oversikt over hvordan sprøsoppfloraen er her i landet, da ingen har arbeidet med slekten tidligere. Selv har jeg, med svært god støtte av den hollandske spesialisten Kits van Waveren, foretatt en rekke undersøkelser av egne funn, og det er ikke tvil om at det fremdeles er mye uopdaget.

Etter at Kits van Waveren (1985) kom med sin praktfulle monografi for sprøsopper bør det være muligheter å komme et langt stykke videre med denne slekten også i Norge. Selv har jeg ca. 30 taxa de siste år, men har også studert flere sjeldne funn som andre har funnet. Jeg vil således tro at med noe systematikk skulle det være mulig å påvise iallfall en 50-talls arter.

Ps.pseudocorrugis ble først beskrevet av franskmannen H.Romagnesi i 1952 og det synes ikke å være mange funn. Den angis f.eks som svært sjelden i Nederland (Kits van Waveren, l.c.). Voksestedet på Jeløya synes typisk, men den er også angitt fra bål. Funn er gjort fra juni til oktober.

LITTERATUR.

- Kits van Waveren, E. (1985). The Dutch, French and British species of *Psathyrella*. Persoonia Suppl. vol. 7
 Kristiansen, R. (1984). Vårhogersopper – nok en gang. *Agarica* 9, 39 - 41.
 Weholt, Ø. (1981). Noen soppfunn fra Langesundsdistriktet sesongen 1980. *Agarica* 3/4, 21 - 38.
 Weholt, Ø. (1984). Jeløyturen - 29. mai 1983. *Agarica* 10, 20-43.

SUMMARY

Some interesting finds on the island of Jeløya in the Oslofjord, found ultimo May 1986 are reviewed.

Caloscypha fulgens was found for the first time on the island, and the second find of **Sarcoscypha austriaca** on the west side of the Oslofjord is recorded.

Ciboria rufosca is represented by the first find in Norway, and the first record of **Sclerotinia ficariae** is a fact.

From the **Agaricales** both **Coprinus auricomus** and **Coprinus flocculosus** are of interest, but the most thrilling species is a new Norwegian *Psathyrella*, viz.

Psathyrella pseudocorrugis.

— Det er en del av servicen overfor de kundene som bestiller vår soppomelett ...!

**POKALMORKEL (*Helvella acetabulum*)
I ØSTFOLD.**

Syn. *Paxina acetabulum* (L.ex.St.Amans)O.Kuntze .

Av ca. 26 *Helvella*-arter i Norge er bare et fåtall spiselige , nemlig mørk og lys høstmorkel (resp.*H.lacunosa* og *H.crispa*), samt pokalmorkel. De øvrige er enten for små og uanselige, eller såpass sjeldne at man vet lite eller intet om deres kulinariske verdi.

Mørk høstmorkel er antagelig den de fleste kjenner best, og den vanligste av samtlige *Helvella*-arter.

Lys høstmorkel er mer kresen m.h.t. voksested. og ikke vanlig, men adskillig nye funn er gjort i de senere årene (Kristiansen 1985).

Pokalmorkel er trolig noe mindre vanlig enn lys høstmorkel; i flg. Eckblad (1981) synes pokalmorkel å være en sjelden begersopp i Norge.

Kombinasjon av flere amatørmykologer, og økt kunnskap blant disse, er sannsynligvis årsaken til flere funn i Østfold og annetsteds.

Pokalmorkel er en typisk forsommersopp, som fruktifiserer fra slutten av (april) mai til henimot midten av juli, og den er kalkkre-vende.

Første funn av pokalmorkel i Østfold ble gjort i Onsøy kommune 1956 av advokat Eftestøl, og W.Ramm fant den på Kråkerøy året etter (Dissing 1966).

Siden Dissing (1966) publiserte sitt utbredelseskart for Norge, har Eckblad (1978) gjort flere funn på Vestlandet.

Aase (1982) har rapportert den fra Vestfold.

Først fra ca 1981, og senere, er det gjort flere nyfunn i Østfold. De fleste av disse er allerede nevnt (Kristiansen 1982,1983).

BESKRIVELSE:

Figur 1.

Fruktlegemer 2 - 10 cm diam., først sammenklemt, så begerformet; helt utvokst nesten flat, og uregelmessig.

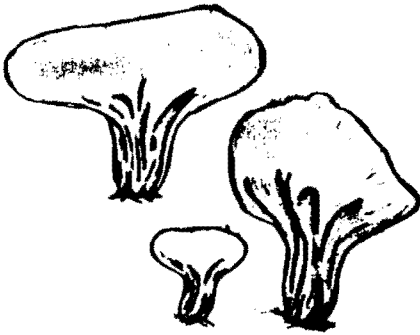
Hymenium brun til mørk brun; utsiden svak lodden, øverst grålig brun til brun, gradvis lysere nedover mot stilken.

Stilk: 2 - 8 cm høy, hvit, med kraftige loddrettgående ribber.

Fargeillustrasjoner:

Marchand 1973 pl.192

Phillips 1981 p.268

Figur 1 Pokalmorkel
(*Helvella acetabulum*)

Helvella arctoalpina

Pokalmorkel burde være en grei art å bestemme her sydpå, men kan i fjelltraktene forveksles med de nærstående *H. arctoalpina* og *H. dryadophila* (Harmaja 1977).

Begge disse er begrenset til arktisk-alpine områder.

Særlig *H. arctoalpina* står taksonomisk pokalmorkel ganske nær.

VOKSESTED/ØKOLOGI.

I Østfold er pokalmorkel kjent fra følgende steder:

Onsøy kommune, Engalsvik, 8. juli 1956 (Eftestøl) (O).

Kråkerøy kommune, Strålsund, 25. mai og 2. juni 1957 (Ramm) (O)

Onsøy komm., Engalsvik, nær Grundvik, rikelig på delvis blottlagt skjellsandbanke, under selje (*Salix*) og gran (*Picea abies*), juni 1981 og 7. juni 1982 (RK og TRH).

Onsøy komm., Slevik, Merrapanna, på skjellsandbanke, ved foten av en steinur under bjørk (*Betula*), nær sjøen. Juni 1982 (T. Dybhavn).

Borge komm., Sellebakk, nær Sandem gård, på oppgravd sandjord med *Geopora arenicola* og *Tarzetta cupularis* i bjørkelund; ca et dusin fruktlegemer, 16. juni 1982 (RK).

Hvaler komm., Kirkøy, ved Ørdal, på to nærliggende steder; det ene på bar svart mulljord under villeple (*Malus*) og alm (*Ulmus*) nær hovedveien; den andre på skjellholdig leire under eik (*Quercus*), ved grusvei; begge meget rikelig, 4. juni 1983 (RK).

Hvaler komm., Kirkøy, ved Engen, i veikanten, under unge eiketrær i en bjørkelund, rikelig med unge ekspl. 30. april 1983 (RK).

Kråkerøy komm., Enhus, Enhuslia, på leirjord i osp (*Populus*) - og hassellund (*Corylus*), rikelig, 5. juni 1983 (R. Hermansen).

Hvaler komm., Søndre Sandøy, ved Gravningsundet, i grasmark på kalk, 31.mai 1973. (A.-E.Torkelsen).

Halden komm., Fredriksten festning, ved veikant, 6.juni 1972 (S.Diesen).

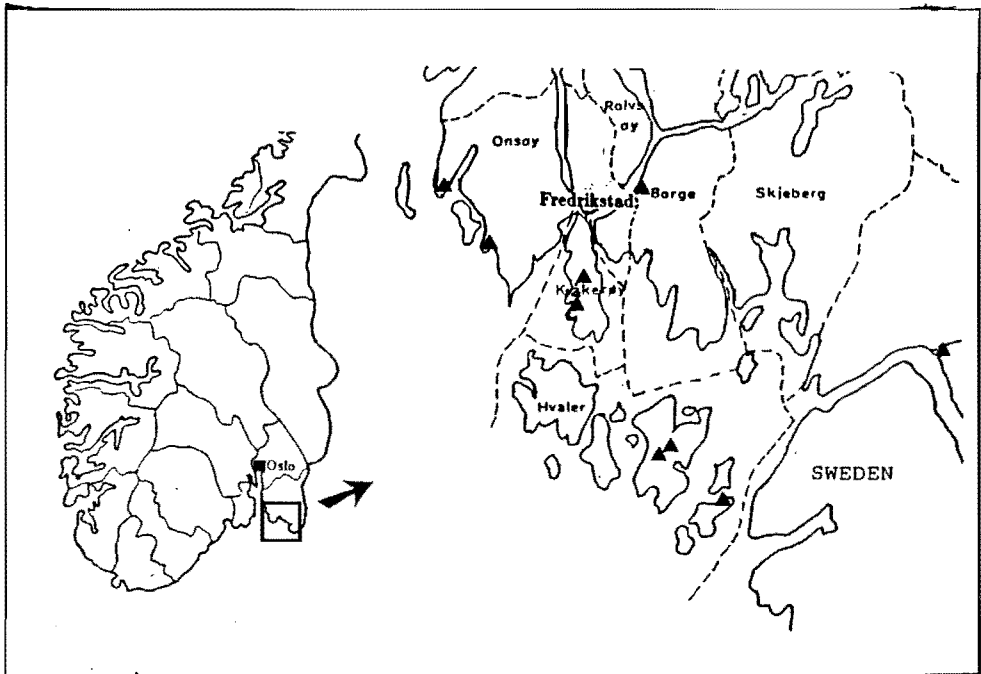
M.a.o., alle er funnet i tilknytning til løvskog/trær, på kalkholdig mark.

UTBREDELSE:

Figur 2 viser utbredelsen av pokalmorkel i Østfold.

Utenfor Østfold finnes det spredte funn, stort sett over hele landet, og ved herbariet i Oslo (O) foreligger belegg fra følgende fylker: Akershus, Hedmark, Oppland, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Møre og Romsdal, Nordland og Finnmark (pers.medd.A.-E. Torkelsen). Det er også et par funn i Hordaland (Eckblad 1978).

Funn fra fjellområder i Sør-Norge, eller nord for Polarsirkelen er oftest *H.arctoalpina*, eller sjeldnere *H.dryadophila*. Nærmest oss, i Sverige, foreligger minst to funn fra Bohuslän (Harmaja 1977) av pokalmorkel.

Figur 2. Utbredelsen av pokalmorkel (*H. acetabulum*) i Østfold.

SPISELIGHET.

I Eckblad (1981) angitt som en to-stjernes matsopp. Jeg har selv aldri prøvd å spise den, og kan ikke uttale meg om dens kulinariske verdi, men Else og Bjørn Wiborg (Wiborg 1984) har kanskje prøvd den ?

Større utenlandske verker sier bare "essbar" eller "edible".

Phillips (1981) sier: "Poisonous, unless well cooked".

Dickinson & Lucas (1979) : "Culinary properties. One of the officially recognized edible species sold in French markets. It is poisonous when raw, and produces harmful chemicals when boiled, so this liquid must be thrown away. It can then be cooked slowly in a good stock."

Så, - kanskje neste gang du finner pokalmorkelen, - skal vi prøve den ?

Summary.

Helvella acetabulum is an uncommon to rare species in the county of Østfold. Its current distribution and ecological data are provided, and the edibility is discussed.

Litteratur

- Dissing, Henry, 1966. The genus *Helvella* in Europe with special emphasis on the species in Norden
Dansk Bot. Ark, 14, 172 pp
- Dickinson, Colin and Lucas, John, 1979
The Encyclopedia of Mushrooms
Orbis Publ., London
- Eckblad, F.-E. 1978 Bidrag til Vestlandets
ascomycetflora, Blyttia , 36, 51-60
- Eckblad, F.-E. 1981 Soppflora
- Harmaja, Harri 1977, A revision of the *Helvella*
acetabulum group (**Pezizales**) in Fennoscandia.
Karstenia, 17, 45-58
- Kristiansen , Roy, 1982. Bidrag til Østfold Ascomycetflora I.
Agarica, 3 (nr 6), 65-98
- Kristiansen, Roy, 1983. Bidrag til Østfolds Ascomycetflora II
Agarica, 4 (nr 8) 220-264
- Kristiansen, Roy, 1985. Lys høstmorkel (*Helvella crispa*)
i Østfold - en brukbar matsopp, 6 (nr 11) 15-18
- Marchand, André, 1973, Champignon's du Nord et du Midi:
Tome II
- Phillips, Roger 1981 Mushrooms and other fungi of Great
Britain and Europe. Pan Books Ltd, London.
- Wiborg, Bjørn, 1984. Ostøya 25 mai 1983.
Blekksoppen, 12 (nr 24), 12-14
- Aase, Steinar 1982. Oversikt over all sopparter som er kjent
fra Vestfold. *Helvella* 1, 18-59.

VED PETER WASSUMS BORTGANG

Det var et tungt budskap som nådde oss ved meldingen om Peter Wassums død. Senest i fjor høst under sopptreffet på Nymoen var han i full aktivitet med sine kjære sopp, alltid blid og smilende, og alltid villig til å lære noen nye arter. Vi husker ham også fra turene til Mallorca og Frankrike som det sprudlende oppkomme i vennekretsen, stadig med sansen for den elegante formulering og det subtile poeng. Ja, vi kunne vel med full rett kalle ham en herre av den gode, gamle skole. Vi som tidvis hadde den glede å brevveksle med Peter fikk oppleve hans eminente skrivekunst, og hans sans for - ja, det poetiske i tilværelsen.

Fra Peter begynte å interessere seg for sopp først i 1960-årene, ble han gradvis en sentral figur i Norsk Soppforening. Her var han en tid kasserer og også formann tidlig på 70-tallet. Med en revisors skarpe blikk slo han stadig ned på det han mente var unøyaktigheter i regnskapene, hele tiden med foreningens beste for øye. Han kunne av og til virke noe skarp i en debatt - men han mente det så inderlig godt. Som sakkyn-dig ved utstillinger, kontroller osv. hadde han sin egen stil som ble verdsatt av publikum. Han nedla et stort arbeid for Norsk Soppforening, og vil alltid bli husket som det gode menneske han var av sine soppvenner. Fred med hans minne.

Thor D.

XEROCOMUS POROSPORUS - trolig en sjelden parksopp

ØYVIND WEHOLT

I Blekksoppen nr. 26, 1981 var det en interessant oversikt over **rørsopper** som er funnet i Norge. Her var også for første gang soppen **Xerocomus porosporus** nevnt i en "rørsopp-rapport" fra Halden.

Funnene herfra synes å være de første i Norge. Senere er arten også funnet i Oslo (Haavik, 1983).

For noen år siden fant jeg den selv i Hafslundparken ved Sarpsborg, for øvrig et mykologisk eldorado for litt av hvert. Det er således fremdeles ikke mange funn i Norge, men om dette tyder på utpreget sjeldenhet er vanskelig å si. En ting er sikkert at **X.porosporus** lett kan forveksles med sin nære slektning **ruterørsopp** (*X.chrysenderon*).

Selv har jeg ferdes i Hafslundparken de siste år, men har vært mer opptatt av den vakre **blodrøde rørsoppen** (*X.rubellus*) enn av de mange "ruterørsoppene", til tross for at de liksom ikke riktig rødnet i den oppsprukne hatten.

Med økende bevissthet og kunnskap øker også nysgjerrigheten, og jeg fant til slutt ut at jeg ville undersøke noen av "ruterørsoppene" nærmere, riktignok med tanke på den mer "mystiske" arten **X.porosporus**. Og mikroskopet avslører mange hemmeligheter. Ingen andre rørsopper kan vise til akkurat de spesielle sporene som jeg oppdaget. Siden har jeg da erfart at de fleste av mine "ruterørsopper" fra Hafslundparken rett og slett er **Xerocomus porosporus**, eller **X.truncatus** som den også er kalt.

Fig.1 Xerocomus porosporus

Nærmere omtale

Arten står som sagt nær **ruterørsopp** og ble først beskrevet som egen art av Imler i 1958. Selv om det nok kan ha forekommet forvekslinger med ruterørsoppen er arten trolig relativt sjelden på våre breddegrader. Dette skulle det ha vært interessant å få belyst nærmere, noe som slett ikke skulle være så vanskelig. Det finnes enkelte makroskopiske kjennetegn som det burde være mulig å lære seg.

De fleste mykologer angir som viktigste skilletegn de såkalte "trunkerte" sporene, d.v.s at sporene i den ene enden har en liten fordypning (se fig.1). Dette kan imidlertid lure oss, da man har funnet ut at ca. 25% av sporene også har avrundete ender (Kosina 1986).

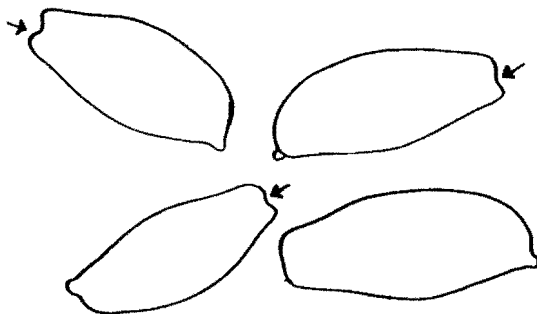

Fig.2 Trunkerte sporer

I tillegg skal også sporepulveret være hvitt til okeraktig, og sprekene i hatten skal aldri være rosa-farget.

Nærmere studier har vist at dette er tydelig hos unge eksemplarer, men det er slett ikke alltid tilfelle når man finner utvikste eller eldre utgaver av arten. Hvis soppen er angrepet av sniler eller andre smådyr, kan man ofte se en tydelig rosafarge i "såret", og det er ofte også en tydelig rød sone på den øvre del av stilken.

Stilken på **X.porosporus** er noe lengdestripet, og ved berøring eller uttørring blir stripene lett skitne eller olivenbrune av farge.

Stilktoppen er også ofte noe sammenpresset, og fotbasis er rett som det er oppblåst, men med tilspisset ende. Utvikste sopper har rør som fjerner seg fra stilken. Kosina (l.c) antyder til og med at **X.porosporus** rett og slett er en knollet utgave av **ruterørsopp**.

Sutara(1984) har imidlertid studert **X.porosporus** over en periode på 5 år på samme sted og funnet at sporene alltid var trunkerte. Han konkluderer således på grunnlag av denne eneste mikrokarakter at soppen kan anses som en "god" art.

Egne funn

Alle mine funn har jeg gjort i Hafslundparken ved Sarpsborg (Tune Kommune). Denne parken preges av store, gamle løvtrær sammen med gamle lerketrær (*Larix*).

Man skal være svært oppmerksom for å forvise seg om at det ikke er **ruterørsopp** man har foran seg, da **begge arten vokser sammen**, ja, det kan nesten se ut som de kan vokse fra samme mycel. Foreløpig velger jeg å tro at ikke dette er riktig, og opprettholder troen på artsadskillelse.

Et funn i 1986 hadde fullstendig mangel på rosafarge i sprekkene, men ved mikroskopering fant jeg ingen trunkerte sporer!

Det er således mye som tyder på at også **ruterørsopp** kan forekomme uten særlig rosafarge i sprekkene.

På dansk har imidlertid **X.porosporus** fått det noe underlige navnet **hvidsprukken rørhatt**.

Jeg vil heller foreslå at arten på norsk får navnet **falsk ruterørsopp**, noe som også er mer i overenstemmelse med andre "lokale" navn. (Tysk: **Falscher Rotfussröhrling**).

Avbildninger

I de kjente soppbøkene kjenner jeg bare til et bilde hos **Ryman og Holmåsens "Svamper"**.

Den fargeløse oppsprekningen er her tydelig.

En vakker akvarell av Møller er for øvrig vist i det danske tidsskriftet **Svampe** nr. 15, 1987.

Litteratur

NN, 1981. Rørsoppene inkl. rapport fra Halden soppforening. *Blekkoppen* 26,9, 23-39.

Kosina, C. 1986. Nektere poznatky k ut'atovytrusemu, *Xerocomus porosporus* Imler. *Casopis Ceskoslovensych Houbaru. Mykologicky Sbornik.*, 63, 4, 112-113.

Sutara, J. 1984. Poznanky ke druhu *Xerocomus porosporus*. *Mykologicke Listy*, 17, 7-10.

Traavik, S. Agaricales og Gasteromyceter i parker/gravlund i Oslo. Cand.real-oppgave i spesiell botanikk. Universitetet i Oslo 1983.

Summary

A brief note on some finds of **Xerocomus porosporus** is made. Some of its characteristic features and its similarities to **X.chrysenderon** are discussed. Beside the reported finds (on the same locality) only two additional localities for **X.porosporus** in Norway are known.

AMANI' TA SUBMEMBRANACEA- ELLER HVA ?

ØYVIND WEHOLT

Jeg har i flere år funnet en vakker ringløs fluesopp som har voldt meg noe besvær. De første funn gjorde jeg faktisk i Trondheimsdistriktet for 6-7 år siden, og jeg har siden ved sporadiske funn stiftet nærmere bekjentskap med arten fra Østfold.

De første funn ble gjort i sur granskog, mens jeg senere også mener å ha funnet den samme arten i løvskog, til og med på noe kalkrik grunn.

Soppens farge har et utpreget grønnlig preg, fra brunoliven til nærmest livlig gulgrønn, noe som for meg er ukjent hos andre norske funn av ringløse fluesopper.

Det er slett ikke alltid lett å artsbestemme de ringløse fluesoppene. Artskarakterene er sparsomme, og det kan være tvilsomt hvor stor vekt man skal legge på fargene. Jeg har imidlertid valgt å bruke dette som en viktig karakter i artsbestemmelsen, men alltid i tillegg til andre ting. Som for de fleste slekter vil det være viktig å studere både makroskopiske og mikroskopiske karakterer, og jeg gir i tabellen under en kort oversikt over hva jeg anser om viktig.

Makroskopiske karakterer (utseende)	Mikroskopiske karakterer
Hattfarge Hattens form Stilkens farge Stilkens utseende Slirens utseende	Sporer Cellestruktur i volva

Hattfargen er et vesentlig kriterium, men må ikke overdrives. Det er vel imidlertid ikke til å komme bort fra at fargen betyr mye i eksisterende nøkler selv om variasjonen kan være betydelig.

Hattens form er av mindre betydning, men puklethet samt ujevnhet i overflate kan være verdt å registrere.

Stilkens farge bør noteres. Her kan det gå i gule, grå eller brunlige farger. Spettethet i fargenyanser bør også registreres.

Stilkens utseende betyr at rester etter volva kan være mer eller mindre sterke, og at mengden av disse kranser bør noteres.

Slirens utseende er en viktig karakter. Dette går på farge og selve oppbygning, bl.a hvor fremtredende sliren er.

Sporenes størrelse og form bør undersøkes. Enkelte arter har mer runde sporer enn andre.

Cellestruktur i volva er en viktig karakter for å gruppere artene. Denne kan være vanskelig å vurdere uten erfaring, da det her skal skilles mellom rundaktige og langstrakte celler (hyfer). Det vil alltid være en blanding av begge typer, og det vil være dominansen som teller.

Nå tilbake til mine mystiske funn. Hvis vi anvender de ovenstående kriterier bør det være mulig å komme frem til et brukbart resultat.

Fargene gikk som tidligere antydte i det grønne, men klart i nyanser, noen ganger med noe brunskjær, men også tydelig gulgrønne. **Formen** var det ikke mye å

Fig.1 *Amanita submembranacea*

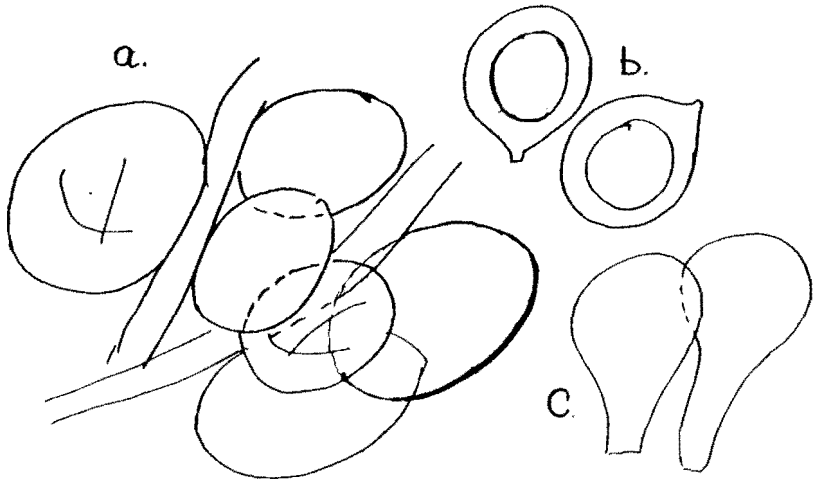

Fig.2 *Amanita submembranacea* (mikrokarakterer)
 a. Udvalgtelementer
 b. Sporer
 c. Cystider

si om, normalt puklet som de fleste, men uten utpregete hudlapper.

Stilken var lys, nesten hvit, men et svakt kremskjær. Etterhvert noe mørkende, men uten sterke kranser.

Sliren var tydelig, kraftig og lys som ung. En tydelig, men tross alt relativt svak gråning kunne ses ved aldring, på enkelte først etter innsamling.

Sporene var over 10 μ m og rundaktige til noe avlange.

Cellestruktur i volva var dominerende rundaktig (cyster), men med innslag av lengre elementer.

HVA SÅ?

De ringløse fluesoppene deler man vanligvis i to grupper basert på mikroskopiske karakterer, d.v.s nettopp cellestruktur i volva. De arter med runde celler tilhører gruppen **Inauratae**, den samme gruppen som inneholder **stor ringløs fluesopp** (*Amanita ceciliae*).

Disse har dominerende runde celler i volva, denne er også svært skjær og "kornet". Et ytterligere trekk er at den har en tendens til å gråne. Dette er svært iøynefallende hos **stor ringløs fluesopp**.

Gruppen inneholder bare et fåtall europeiske arter, faktisk ikke mer en tre stykker er nevnt i de fleste nøkler hvis vi holder oss til lavlandet. De to andre er relativt "nye" arter, nemlig **Amanita beckeri** fra 1961 og **Amanita submembranacea** fra 1975.

På dette grunnlag burde det være mulig å innringe vårt funn, da det allerede er kjent at arten har runde celler som dominerer i volva, og til og med en tydelig gråning er observert.

Både ut fra størrelse, farger og gråningens intensitet er det klart at vi her ikke har noe å gjøre med **stor ringløs fluesopp**. Kransene på mine funn skiller seg også fra denne. Arten oppgis riktignok fra både løv- og nåleskog, og synes ifølge Moser (1983) ikke å ha spesiell forkjærlighet for verken sur eller basisk jordsmonn.

A.beckeri er tydeligvis en sjelden art og jeg kjenner kun et funn i Norge. Dette gjorde jeg selv på Jeløya i 1982. Soppen har en helt annen farge, og volva får ikke den utpregete grå farge. Hatten for denne er beskrevet som ren brun til gråbrun eller hasselbrun, noe som overhodet ikke kommer i nærheten av mine funn. Den angis videre bare fra løvskog på kalk.

A.submembranacea ble beskrevet av den franske mykologen Marcel Bon så sent som i 1975. Fargene angis som brunoliven med en nyanse av kopper eller bronse, mens kanten er blekere, mer gulaktig. Det antydes også at utseende kan minne om mindre fargete utgaver av **Amanita umbrinolutea**, en art som sporadisk kan dukke opp både i granskog og løvskog. Bl.a har jeg funn i parkområder rundt Fredrikstad.

Dette synes virkelig å kunne komme nær mine funn. Riktignok sier Bon at hans funn er på sur jord i granskog, men det står også tydelig at både bøk og bjørk var til stede.

Stilkens skjellkranser synes også noe mer utpreget, og likeledes kan det fremgå at hyllerestene på hatten er tydeligere. Det er imidlertid vanskelig å si hvor sterk vekt man skal legge på akkurat dette.

Mitt første funn ble iallfall sendt artene "far", Marcel Bon, som kunne bekrefte at dette i det minste måtte stå svært nær hans **A.submembranacea**. Et annet funn fra løvskog (sur bøkeskog) bekreftes er denne arten. På dette grunnlag har jeg da også valgt å holde meg til dette navn, selv om det kan påvises visse uregelmessigheter. De antydte forskjeller bør imidlertid ikke være større enn at dette kan ligge godt innenfor variasjonen for arten.

Arten har altså ennå ikke fått noe norsk navn, men jeg har i min tidligere artikkel og nøkkel i *Agarica* (Weholt 1983) foreslått **gråsliret ringløs fluesopp**.

ANDRE ANGIVELSER FRA NORGE

Selv har jeg 5 funn som jeg mener er *A.submembranacea*. To av disse er fra granskog i Trondheimsdistriktet, mens de andre tre er fra løvskog i Østfold. Alle funnene hadde en dominerende grønnfarge i hatten.

I herbariet i Oslo ligger det 4 kollekter med dette navn, og tre av disse er fra Vestfold.

I litteraturen er *A.submembranacea* nevnt fra Junkerdalsura i Nordland (Brandrud & Bendiksen 1984) og fra Lunner i Oppland (Bendiksen 1986). Likeledes har Steinar Aase tatt den med i sin hovedfagsoppgave over Vestfolds storsopper.

Det er noe usikkert om vi har samme oppfatning om arten. Bendiksen (pers.med) mener *A.submembranacea* kan være en **stor ringløs fluesopp** fra sur barskog, mens den egentlige arten bare går i løvskog. Dette synes å være forskjellig fra mitt syn, og et hilde jeg har fått oversendt fra Egil Bendiksen underbygget dette. Steinar Aase angir fargen på sine funn som olivengrøbrun, og det synes som om hans funn er mer i overensstemmelse med mine egne funn. Funnene her angis fra smylematte under furu, gran og bjørk.

Det er ingen steds i de norske angivelsene tatt med mikroskopiske karakterer.

AVBILDNINGER

Arten er så vidt jeg vet bare avbildet (foto) i den italienske Amanita (fluesopp-)boken "I nostri funghi Le Amanite". Bildet her er ikke spesielt godt, og det er usikkert om dette representerer min *A.submembranacea*.

LITTERATUR

- Bendiksen, E. (1986). Botaniske undersøkelser i Rinilhaugen, Nordre Korsvatn høgda (Lunner, Oppland). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Bon, M. (1975). Agaricales rares ou Nouvelles pour la region du Velay et ses environs. Bull mens.Soc. Linn. Lyon 6, 44, 165 - 181.
- Brandrud, T.-E. & E.Bendiksen (1984). Bidrag til soppfloraen i og omkring Junkerdalsura i Øvre Saltdal, Nordland. Agarica 10, 5, 58 - 85.
- Weholt, Ø. (1983). Litt om ringløse fluesopper. Agarica 7, 4, 25 - 28.
- Aase, S. (1985) Vestfolds storsopper, med hovedvekt på Tønsbergdistriktet. Hovedfagsoppgave i spesiell botanikk (cand.real). Universitetet i Oslo.

SUMMARY

The interpretation of *A.submembranacea* in Norway is discussed. The author refers to five personal finds that he, based on examinations by its creator Marcel Bon, has given this name. The specimens are characterized by a pulverulent volva that is turning greyish on aging, but not as strong as *A.ceciliae*, and cap colours in dominant greenish - olivaceous colours.

This is seemingly not the more greyish - brown species with distinct grey volva that is found on acid ground under conifers in Norway.

The author claims that his *A.submembranacea* could be found both in coniferous and deciduous wood, even under *Fagus*. It seems that the species is fairly indifferent to the acidity of the soil too.

STOR RINGLØS FLUESOPP

av MARIT SKYUM

Hensikten med å skrive om denne soppen er å motivere flere til å lære seg soppen og få flere til å overvinne den naturlige frykten alle "fornuftige" soppelskere har for alle som heter AMANITA. Et vakkert navn og alle er sopper som gleder vår estetiske sans. De sterke rene fargene, sammen med det hvite eller grå, går alle i fint avstemte farger.

Jeg vet bare sikkert å ha funnet stor ringløs fluesopp en gang. Det var like etter at jeg hadde hørt Øyvind i en ti min. lang lyrisk beskrivelse av den store opplevelsen han hadde ved å smaksteste soppen, som har tre stjerner.

Takk, Øyvind, for at du delte denne opplevelsen med meg. Det fristet meg så mye at min skepsis ble overvunnet, - og du verden - du hadde så rett. Dette må vi også hjelpe andre med (selvsagt med fare for at det ikke blir noen igjen, men det får vi heller låle for den gode saks skyld).

Smak og behag kan som sagt diskuteres, og jeg har derfor min egen kvalitetskontroll med fire stjerner på de soppene jeg liker best, og som dere sikkert forstår har jeg nå en til i min bok.

Stor ringløs fluesopp er en vakker sopp. Stilken gir meg samme åndeløse skjønnhetssjokket som grynhattene. Denne dunete mykheten som på en underlig måte er eterisk og gjennomskinnlig. Den varme gråtonen i hattens midte går over i lysere striper ut mot hattkanten og gir inntrykk av den mest delikate porselensgjenstand.

Hvordan lager man så til denne eksellente spise ?

Jeg innrømmer gjerne at det gjør litt vondt å ødelegge en slik skjønnhet, men utrolig nok vil du bli belønnet for det med en like stor opplevelse for ganen.

Den bør ikke spises rå står det i en av soppbøkene. Hvorfor skal man nå det da ?

Jeg vil ikke komme med noen oppskrift, men bare gi et par gode råd om hva du ikke bør gjøre.

- ikke gjør for mye med soppen, enten du steker den eller forveller den.
- ikke ødelegg smaken med for mye krydder eller annet lurt.

Til sist ! Finn fram det du har av soppbøker, les og lær nå, slik at du vet hvor og hva du skal se etter.

Få den kontrollert de første gangene, fordi den kan variere noe i fargen og for å få fjernet den siste rest av engstelse, slik at du kan nyte den som den fortjener.

Ikke minst !! Unn deg selv denne gleden.

BON APETIT.

Familien satt og koste seg med et stort sopp-måltid. Men plutselig slo faren opp i soppboken, leste litt, ble likblek og sa:
— Nå er det bare en trykkfeil som kan redde oss...!

TO SJELDNE SEKKSPORESOPPER FRA JELØYA

Fagerbolle (*Caloscypha fulgens*) og *Ciboria rufofusca*

Øyvind Weholt

Som det fremgår av flere rapporter fra Jeløya, er dette stedet stadig like interessant også fra en mykologisk synsvinkel. Jeg har i en annen artikkel i dette nummeret omtalt flere interessante funn, og to av disse er de arter jeg vil presisere noe nærmere her.

Et besøk på Albyområdet den 24. mai 1986, på samme lokalitet som foreningens årlige vårtur, ga et elendig utbytte. Skivesoppene synes totalt fraværende, noe som den tørre og lite gjestmilde våren må ta skylden for.

Imidlertid ble situasjonen reddet betraktelig av to funn som jeg gjorde av den vakre **fagerbollen** samt den lille unnselige soppen som først ble funnet på Jeløya i 1984, ***Ciboria rufofusca***, ennå uten norsk navn.

Funnene er så interessante at de skal kort refereres og markeres i det følgende.

Fagerbolle (*Caloscypha fulgens*).

Denne arten er for første gang omtalt fra Østfold i Agarica nr. 9, 1984. Dette skyldes at 1983 var et "kronår" for soppen i Fredrikstad-distriktet. Etter alt å dømme var dette også tilfelle andre steder rundt Oslofjorden, og den ble også rapportert fra Tønsberg.

Ingar Johnsen fra Fredrikstad Soppforening gjorde et virkelig varp da han i Veumskogen, like overfor sitt hjemsted fant mengder av en knallgul begersopp. Ikke bare av farge, men også av størrelse er soppen så takknemelig at den nærmest er uunngåelig å oppdage. Blandt grellgrønn torvmose og annen mose var den et vakkert blikkfang som neppe noen med naturlige sanser kunne stå for.

Senere ble det også gjort funn andre steder i Fredrikstadmarka, og også i Ullerøy i Skjeberg.

Fagerbollen er opplagt en sjelden sopp og var til 1983 bare kjent fra 6 - 7 lokaliteter i Norge.

Året etter, i 1984, var den ikke å se, og det er tydelig at arten er lunefull. Heller ikke i 1985 ble den funnet i Veumskogen på samme lokalitet.

Dette skyldes i høy grad tidspunktet for vekst. I 1983 ble den funnet allerede i slutten av april, og den var fremme hele første halvdel av mai. Våren var gunstig med lite snø, fuktig, og ganske varm. I det hele tatt en ønskevår for sopp. Slike forhold har det ikke vært siden, tvert imot, det har vært miserable forhold for vårsopper, noe som også rapportene fra Jeløya viser.

Ikke dessto mindre var altså **fagerbollen** en av de sopper som skulle oppdages som ny for Jeløya i 1985. Dette funnet vokste ikke i mose, men på nålestrø, godt skjult under granbusker, *Picea abies* og *Abies alba*.

Jorden er kalkholdig, men pH-forholdene er ikke kjent. Funnet fra Veum vokste nemlig på tydelig sur grunn, noe som var overraskende.

Fagerbollen kjennes lett på sitt sterkt egg-gule utseende. Som ung ligner den nesten på en bolle, men bretter seg snart ut til en skål, skjønt med innbøyd kant lenge. Som gammel kan den til og med bli nesten flat. Soppen har også ofte en noe irrgroenn utside, noe som synes å forsterkes ved håndtering. Også for matsoppelskere er den verdt på være på utkikk etter, da smaken er fortreffelig. Hvor mange man har hjerte til å plukke av en så vakker sopp, må enhver samvittighet avgjøre! Arten er avbildet i det sveitsiske soppverket "Pilze der Schweiz", men bildet yder ikke rettferdighet.

Ciboria rufofusca. Fig. 1a og b.

Dette er en art som faktisk er ny for Norge, og den ble først funnet av Ingar Johnsen på en tur vi hadde sammen til Jeløya i 1984.

Arten er helt spesiell da den bare vokser på kongleskjell av edelgran (*Abies alba*). Denne tresorten vokser ikke i store skoger her i landet, og er plantet, noe som nok innebærer at arten er sjelden i Norge. Trolig har den vokst på Jeløya i lang tid, men slikt ser man ikke etter hvis man ikke er spesielt ute etter mykologiske rariteter. Dette kan også underbygges av det faktum at da Per Marstad reiste hjem fra Jeløya og kikket under edelgran i Vestfold, fant han også arten der.

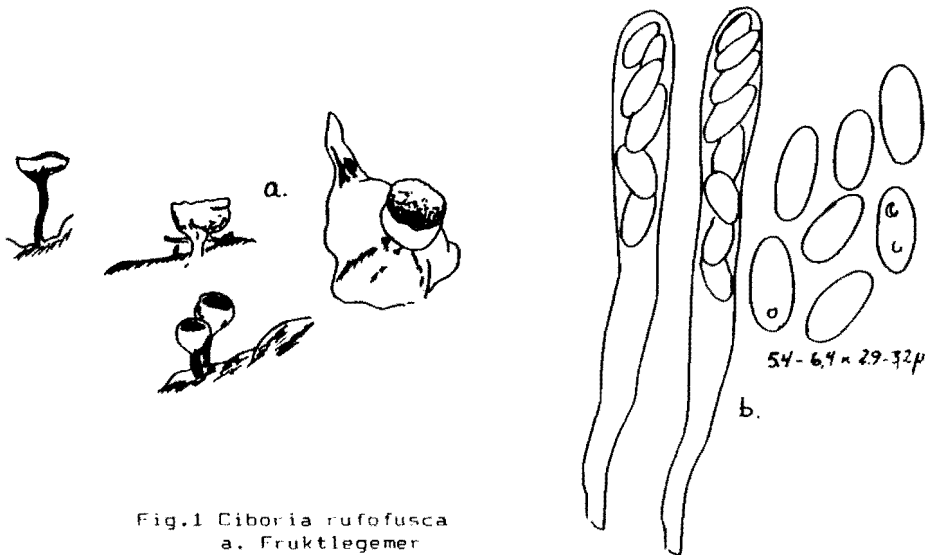

Fig.1 *Ciboria rufofusca*
a. Fruktlegerer
b. Asci og sporer

Også dette er en vårart, og synes å trives best midt i mai, men trolig også tidligere i gode sesonger. I slutten av måneden dør den ut, og mitt funn i 1985 var også gjort rett før den forsvant. På grunn av sin brune farge på brune konglerester som ligger på et mørkt underlag er den slett ikke lett å få øye på. Men går man

ned i knestående på steder med gamle konglerester av edelgran, skulle mulighetene være store. 3

Størrelsen er opptil 15 mm, slik at den ikke kan sies å være så liten heller.

Den har en tydelig, liten stilk som kan være vel 5 mm høy, men ofte kortere.

Den er ikke sjelden nedover i Europa hvor edelgranen er utbredt, og angis også der å komme i april - mai.

I det følgende skal gi en kort beskrivelse slik jeg noterte for mine funn :

Innsiden lys brun til mørk gråbrun, Cailleux R 67 - P 67. **Utsiden (exipulum)** lys, noe rimet, hvit og matt, Cailleux R 70-N 70. Tydelig begerformet med noe innoverbøyd kant når ung, eldre mer utvidet, til slutt nesten flat, ca. 7mm i diameter, kanten relativt glatt, men enkelte noe uregelmessig skjønt ikke tannet. **Stilk** ofte mørkere enn soppen for øvrig, trolig når gammel, men kan også ha samme farge, noe spiss nedover mot substratet, ca. 1mm tykk og opptil 7mm lang.

Et typisk bilde av **Ciboria rufofusca** er vist i "Pilze der Schweiz", s. 140. Arten må ikke forveksles med **grankongleskål** (*Piceomphale burgarioides*) som også finnes om våren, allerede i april, men bare på kongler av vanlig gran (*Picea abies*).

LITTERATUR.

Breitenbach, J. og F. Kränzlin. Pilze der Schweiz. Band 1. Ascomyceten.

Mykologische Gesellschaft Luzern. Verlag Mykologia, Luzern 1981.

Kristiansen, R. (1984). Vårbeggersopper - nok en gang. Agarica 9, 39 - 41.

SUMMARY

Two rare ascomycetes found on the island of Jeløya on the west side of the Oslofjord are reported. Previously there are only few finds of **Caloscypha fulgens** in Norway, and it is not recorded from Jeløya before.

The island has one of the largest woods of **Abies alba** in Norway, and it was no surprise the characteristic **Ciboria rufofusca** was found here for the first time in the country. The species was found both in 1984, 1985 and 1986, and this incentive resulted in the second Norwegian find on the west side of the Oslofjord later in 1986.

ET LITE APROPOS TIL CORTINARIUS-KURSET I FREDRIKSTAD 12.-14.09
1986.

Melodi : Musevisa.

Når nettene blir lange, og høsten setter inn
da møtes soppevennene og dyrker hobby'n sin !
Vi plukker og vi renser og vi steker lite grunn
- og setter så til livs hver liten soppemann !

Heisan, soppsan, fallerallera
når vi er her blant soppene, da har vi det så bra !
Heisan, soppsan, fallerallerei,
ja nå må alle stjernesopper passe seg !

Men noen mykofiler vil gjerne vite mer
om blå og brune sopper som de rundt i skogen ser,
med skiver akk så brune og sporer likedan
ja, her er nok å velge blant for alle mann !

Heisan, soppsan, fallerallera
så derfor ble det slørsoppkurs i år i Fredrikstad !
Heisan, soppsan, fallerallerei
se opp for alle sopp med slør som kommer i din vei !

For når de kaster sløret, da blir du fascinert,
og av den skjønnne duften blir du helt hypnotisert !
Du kan'ke stå imot dem, men tar dem i din favn
- og CORTINARIOMAN er blitt ditt nye navn !!!

Heisan, soppsan, fallerallera
Ja, sopp med slør og belter det gjør hele tjuengen glad !
Heisan, soppsan, fallerallerei
for sløret sopp er midt i blink for deg og meg !

Og fine navn det har de, ja det skal være sant :
Phlegmacium, Myxacium og en Telamonia-fant !
Og Sericeocybe ! Ja, har du hørt på snakk -
i Leprococybe går det nesten aldri makk !

Heisan, soppsan, fallerallera
sønne skjønnne sopper burde vi hatt flere av !
Heisan, soppsan, fallerallerei
Med sløret blikk de stirrer og de sier aldri nei !

Tor Erik, Klaus og Egil - de loser oss av sted
mot Spiss og Butt og Høy og Rasp og Bukkesopper med !
Men vi må ikke smake, da får vi veldig skjenn
- og så kan vi kanskje aldri feire jul igjen ?!!

Heisan, soppsan, fallerallera
på slørsoppkurset det skal alle sammen være glad !
Heisan, soppsan, fallerallerei
Velkommen hit til Fredrikstad, vi hilser deg !

SOPPSANKESANG (med innebygget moral).

Mel.: Tyven, tyven ...

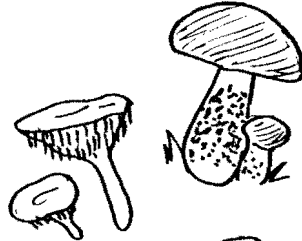
1. Når du ut på sopptur trasker
lys til sinns med kurv og kniv,
godt med mat og drikk på flasker
(verdens beste tidsfordriv !)
- vil du finne at
når du først tar fatt
mang en paddehatt
kan gjøre deg betatt !

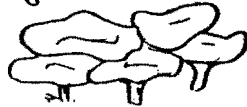
2. For når du fra stien tråler
skogens bunn med skjerpet blikk,
kantareller mot deg stråler
som en solgul mosaikk !
Eller rødskrubb fin
som en appelsin
viser hatten sin
- putt den i kurven din !

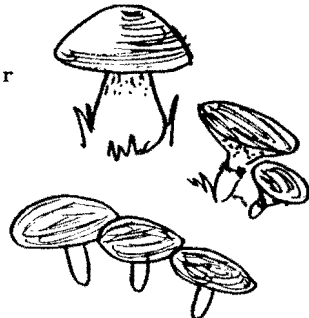
3. Piggsopper med bleke hoder
eller kanskje rødgul topp,
sammen med en soppebroder
stikker der av mosen opp !
Føy deg ned på kne !
Plukk dem varsomt med !
Du vil siden se
du angrer ikke det !

4. Sauesopp som hvite tepper
hilser deg med blide fjes !
Rødbrun riske, sterk som pepper
nikker lett når dere ses !
Mang en sopp med rør
bør du gi gehør !
De står der og spør
om du dem plukke tør !

5. Steinsopp, smørsopp - de gir retter
du kan ha på middagsbord !
Svartbrun rørsopp - deres fetter
smaker bedre enn du tror !
Kremler, milde, sprø,
grønne, gule, rød':
her er ingen nød
på mat fra jordens skjød !

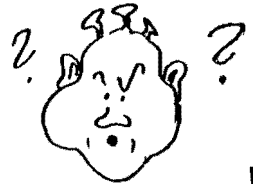
6. Mandelriser, musseronger,
en og annen mørkelmann,
delikate sjampinjonger
- hva den skogen romme kan !
Fra en stubbe opp
vokser honningsopp,
eller helt non stop
en stubbeskjellsopp-tropp !

7. Håper du har plass i kurven,
for der står en melsopp-flokk !
Plukk nå med deg hele hurven
- herav får du aldri nok !
Fingersopp på tå,
rekker hender små,
de vil med deg nå
- så la dem ikke stå !

8. Mange andre gode arter
kan du finne på din vei !
Men før du på hjemtur starter
bør du nok besinne deg :
Har du sopper med,
du ei kjennes ved
får du ikke fred
- få gjort noe med det !

9. Søk da raskt til soppkontrollen
hvor du vil få råd for hva
som bør gå i kasserollen
eller må kasseres da !
Fangsten gis en sjekk.
Giftsopp lukes vekk
fra din kurv og sekk !
Så kan du vandre kjekk -

10. - hjem og rens gode sopper
på ditt kjøkken, glad i sinn !
Og når du til middag propper
deg med søndagssoppen din :
Husk at år for år
når på tur du går,
sopp i skogen står
og venter høst og vår !

Thor D.

CORTINARIUS - 86, FREDRIKSTAD

Det var med en viss spenning at AGARICA og Fredrikstad Soppforening påtok seg å arrangere et slørsoppkurs høsten 1986. Den store Cortinarius-slekten er som kjent ingen utpreget matsopp-slekt, og omfatter bl.a. det som ved soppkontroller for noen år siden ble kalt både "snuskesopp" (Høyland) og "busbas" (Wassum). Imidlertid har interessen for denne tallrike soppgruppe etter hvert økt påtagelig både blant mykologer og viderekomne amatører i Norden. Når vi da i Norge i tillegg besitter fagfolk innen denne materie på europeisk toppnivå, var forsåvidt forutsetningene til stede. Da både Tor Erik Brandrud, Klaus Høyland og Egil Bendiksen sa ja til å lede kurset, var det bare å slå til - og en arr.komitè satte i gang med forberedelsene. Over 30 deltakere meldte seg til dette ukeslutt-kurset, som var lagt til 12.-14.sept. Blant de påmeldte var seks svenske og en finsk, resten norske. Fra fredag kveld til søndag ettermiddag gikk det planmessig med foredrag, demonstrasjoner, ekskursjoner og utstilling, avbrutt av hyggelig samvær fredag og lørdag kveld. Et hektisk program, men vi så bare blide ansikter hele tiden. Kurslederne holdt foredrag m/ lysbilder om alle underslekter innenfor Cortinarius. Således dekket T.E.Brandrud Phlegmacium, Myxacium og Sericeocybe, K.Høyland snakket om Dermocybe og Leprococybe - samt Cortinarius relatert til forsureningsproblematikken, og E.Bendiksen tok for seg Telamonia. Alle meget gode foredrag som ble satt behørig pris på av deltakerne. Som kursbok var valgt Karl Soop's "Vi studerar spindelskivlingar.", den er rimelig i anskaffelse og gir en fin innføring i emnet fra begynnerstadiet og videre.

Det ble utstilt ca. 115 arter slørsopp under kurset (jfr. artslisten). Dette anses kursledelsen for å være meget bra, og det gav rikelig materiale til demonstrasjoner og ut-

stilling. Arrangørene var godt fornøyd med deltakelse og innsats. Ved avslutningen ble det utdelt deltakerbevis, og her står Cortinarius-kurset angitt som "Specialkurs no.1". Vi håper nemlig å kunne sette i gang kurs over andre soppfamilier med jevne mellomrom. Og med slørsoppkurset synes vi det ble en god start. Takk til kursledere og deltakere for helhjertet innsats !

Thor D.

ARTSLISTE, CORTINARIUS-KURS FREDRIKSTAD 12-14 SEPTEMBER 1986

+ Arter funnet på kurs-ekskursjonene (Jeløya - Kråkerøy - Fredrikstad myra).

* Arter fra andre områder (særlig Venern og Uppsala-området, Sverige) medbrakt til kurset.

CORTINARIUS

+C. adalberti	.
+C. alboviolaceus	Lysfiolett slørsopp
+C. alnetorum	Hvitbeltet oreslørsopp
+C. anomalus	Bjørkeslørsopp
+C. argutus	Hvit slørsopp
+C. armeniacus	Aprikosslørsopp
+C. armillatus	Rødbelteslørsopp
*C. aureopulverulentus	.
*C. balteatus syn. C. balteatocumatilis	Eikeslørsopp
+C. bicolor	.
+C. bivelus	.
+C. bolaris	Rødskjellslørsopp
+C. bovinus	.
+C. brunneus	Mørkebrun slørsopp
*C. calochrous var. coniferarum	Rosaskivet slørsopp
*C. camptoros	.
+C. camphoratus	Blåkjøtt-bukkesopp
*C. caninus	.
+C. cf. causticus	.
+C. cedriolens	.
*C. cephalixus	Maisslørsopp
+C. cinnamomeus	Kanelslørsopp
*C. coerulescentium	.
+C. collinitus	Blåbelteslørsopp
*C. corrosus	.
*C. cotoneus	Hasselslørsopp
*C. crassus	.
+C. croceus	Sennepsslørsopp
*C. cyanites	Rødnende slørsopp
+C. decipiens	.
+C. decoloratus	Høy slørsopp
+C. delibutus	Gul slørsopp
*C. diosmus	.
+C. duracinus	Spissfotslørsopp
+C. elatior	Rynkeslørsopp
+C. elegantior	Gyllenbrun slørsopp
*C. epipoleus	.
+C. evernius	Lillastilket slørsopp
*C. flavovirens	.
*C. fulmineus syn. C. subfulgens	Safranslørsopp
+C. fulvescens	.
+C. gentilis	Gulbelteslørsopp
+C. glaucopus	Fibret slørsopp
+C. hemitichus	.
+C. hinnuleus	Hjorteslørsopp
+C. huronensis syn. C. palustris	Myrslørsopp
*C. incisus	Stislørsopp
*C. infractus	Galleslørsopp
*C. ionophyllus	.

+C. isabellinus	Oliven sommerslørsopp
*C. cf. jubarinus	.
+C. laniger	Ullringslørsopp
+C. limonius	Oransjeslørsopp
+C. lucorum	Øspeslørsopp
+C. malachus	.
*C. miniatopus	.
+C. mucifluus	Lyngslørsopp
+C. multiformis syn. C. allutus	Molttegul slørsopp
+C. mucosus	Sleipslørsopp
*C. nanceiensis	.
+C. nemorensis syn. C. largus	Lundslørsopp
+C. obtusus	Jodslørsopp
+C. ochrophyllus	Økerbeltetslørsopp
*C. olivaceofuscus	.
+C. orellanoides syn. C. speciosissimus	Spiss giftslørsopp
+C. paleaceus	Pelargoniumslørsopp
+C. paragaudis	Falsk rødbelteslørsopp
*C. patibilis	.
+C. percomis	Duftslørsopp
+C. pholideus	Brunskjellslørsopp
*C. porphyropus	.
*C. praestans	Kjempestlørsopp
+C. privignus	Liten glimmerslørsopp
*C. pseudodiabolicus	.
+C. purpurascens	Blåbrun slørsopp
+C. raphanoides	Oliven bjørkeslørsopp
*C. riederi	.
+C. rigens	.
+C. rigidus	Jordslørsopp
*C. rufoolivaceus	.
*C. russeoides	.
*C. saginus syn. C. subvalidus	Gran-kransslørsopp
*C. salor	Stålblå slørsopp
+C. sanguineus	Blodrød slørsopp
+C. saniosus	Branngul slørsopp
+C. saturninus	Brunfiolett slørsopp
+C. scaurus syn. C. herpeticus	Grønnskiveslørsopp
*C. sebaceus	Dråpeslørsopp
+C. semisanguineus	Rødskive-kanelslørsopp
+C. sommerfeltii	Mørk kanelslørsopp
*C. sordescens	.
+C. speciosissimus syn. C. orellanoides	.
+C. stillatitius syn. C. integerrimus	.
+C. strobilaceus	Økerskjellet slørsopp
*C. subbalteatus	Lærslørsopp
+C. subsertipes	.
+C. subtortus	Oliven myrslørsopp
*C. subturbinatus	.
+C. subviolascens	Gran-ringslørsopp
*C. sulfurinus	.
*C. sulphureus syn. C. vitellinus	Kanarigul slørsopp
+C. tabularis	.
+C. talus	.
+C. tortuosus	Bøke-ringslørsopp
+C. torvus	Brunkjøtt-bukkesopp
+C. traganus	Kransslørsopp
+C. triumphans	Raspslørsopp
+C. trivialis	Kopperslørsopp
+C. uliginosus	.
+C. valgus	Blåkantslørsopp
*C. variegolor	Klumpslørsopp
*C. varius	Grønn slørsopp
*C. venetus	Bitterslørsopp
+C. vibratilis	Mørkfiolett slørsopp
+C. violaceus var. violaceus	.
*C. vitellinus syn. C. sulphureus	.

ENDELIG

ENDELIG så er Norge blant de mange land i verden som har utgitt frimerker med soppmotiv.

MATSOPPER

Nr 1017-1018

8. mai 1987 er utgivelsesdatoen for disse bruksfrimerkene med tittel MATSOPPER, de utgis i hefter à 10 frimerker.

Det er kjente og gode matsopper som presenteres på de to frimerkene, nemlig Traktkantarell (*Cantharellus tubaeformis*) og Rimsopp (*Rozites caperata*). Begge merkene har pålydende verdi Kr. 2,70.

Format: 21,1 x 27,5 mm
 Tagging: 13-tresidig
 Papir: Fosforescerende papir fra Harrison & Sons Ltd.
 Kunstner: Hedvig Wright Østern
 Skrift og arrangement: Ottar H. Johannessen
 Trykkmetode: Flerfarget offset fra Emil Moestue A/S

ERGOTISME

Artiklen er tatt fra Bind 2, Norges kulturhistorie, Kaupang og katedral og innsendt av Odd Dietzel.

Det begynner sikende. Det prikker og kribler i fingre og tær. Mer og mer. Du får ikke sove. Det får ikke ro. Det blir værre og værre, svir og brenner som tannverk, hele tiden, uten opphold. Du merker det i ørene, i brystene, i kjønnsdelene. Huden misfarges, smertene blir uutholdelige, som om foten eller hånden blir holdt inn i varmen. Du vet ikke hvor du skal gjøre av deg, smertene driver deg til vanvidd, du ser at det går koldbrann i de angrepne kroppsdelene, kanskje faller biter av dem tilslutt. Du har fått en av de mest plagsomme sykdommer som tenkes kan - ergotisme.

Ergotisme er en sykdom som skyldes forgiftning gjennom brødkorn som er forurenset med meldrøyesoppen *Sekale cornutum*. Giften gjør at blodårene rundt om i kroppen trekker seg sammen. Den nedsatte, til slutt opphevede blodtilførselen forårsaker de fryktede symptomene.

Regnfulle og fuktige somre økte faren for forurensning av kornet. Da var gjerne avlingene små også, og det var nødvendig å bruke det innhøstede kornet straks. Meldrøye giften taper seg når kornet lagres, så dette gjorde vondt værre. Særlig de dårligere stilte i samfunnet, de som ikke hadde noe forråd, var derfor verst stilt også med hensyn til ergotisme-faren.

Det er klart at en sykdom som denne rammer sterkere desto større andel kornproduktene har av kostholdet. Vi kjenner til relativt velavgrensede epidemier fra den først beskrevne i Frankrike i 590 og fremover. Også hos oss hadde vi den, helt til opp mot moderne tid, da blant annet poteten kom og gjorde at forbruket av melmat relativt sett gikk tilbake. Engingarsott kalte islendingene sykdommen - ikke så dumt, når vi tenker på hva sykdommen kommer av. Engja betyr å trenge sammen. Imidlertid var det først i 1630 at man oppdaget at meldrøyesoppen hadde skylden.

De brennende smertene ledet tanken naturlig hen på ild. Derfor fikk sykdommen navnet den hellige ild - *ignis sacer*. I sørligere land ble St. Genevieve og Den hellige Antonius helgener for de ergotis-

merammede. St. Antonius ordensbrødre tok seg spesielt av syke med ignis sacer. Benrester av Den hellige Antonius, død 356, skulle hjelpe. På Hamar fikk vi et Antoniuskloster med et hospital omkring 1300.

Amputasjon kunne være eneste behandlingsmåte når smertene var som verst. Denne i seg selv farlige behandlingen ble brukt, det vet vi blant annet gjennom bilder, der Antonius-brødrene er skildret sammen med amputasjonsoperasjoner.

Å bli innlagt i Antonius-hospitalene kunne imidlertid simpelthen hjelpe fordi de syke der fikk ordentlig mat - mat som ikke var forgiftet.

HALDEN SOPPFORENING 30 AR

Halden Soppforening kunne i fjor høst feire sitt 30 års jubileum. Begivenheten ble behørig markert på Park Hotel i Halden med rundt 50 deltagere fra fjern og nær. Lederen i Norsk Soppforening Else Wiborg hilste fra hovedforeningen, og en rekke andre hilsningstaler ble fremført. Jubilantens fremste representant var for anledningen Halden Soppforenings "grand old lady" Signe Diesen, som mottok gaver og blomster. Thor Dybbavn hilste fra Fredrikstad Soppforening. Festbordet var stilig pyntet bl.a. med soppdekorasjoner, og Signe hadde tegnet fine bordkort. Etter middagen var det hyggelig samvær og dans til eget orkester et godt stykke utover kvelden. Dette var uten tvil en verdig ramme om Halden Soppforenings 30 år jubileum.

T.D.

SOPP-NOTISER

NYTT SOPPTERRENG FOR FREDRIKSTAD

At nye sopparter blir funnet i Fredrikstad, er vel ikke ukjent for Agarica's lesere. Nye soppterreng har vi ikke kunnet presentere, før nå.

Fredrikstad Soppforening kan tilby sine medlemmer soppturer også i tider man bokstavelig er nødt til å gå under jorden. Vi kan trygt love kontigenten tilbake, hvis noen blir utsatt for regn på denne turen.

Sommeren 86 tok Fredrikstad kommune i bruk sitt nye tilfluktsrom og parkeringshus, utsprengt i et fjell i byens sentrum.

I begynnelsen av juli, ble det funnet et knippe begersopper under et takdrypp inne i parkeringshuset. Soppene vokste rett på murpussen. Det største eksemplaret var nesten 7 cm. De største var uregelmessige, og kanten rullet seg utover. Fargen var lys brun til okerfarget inne i begeret, utsiden var noe lysere, med en kort men tydelig stilk.

Noen eksemplarer ble overbrakt Øivind Weholt, og svaret ble *Peziza muralis*. Bilde og beskrivelse finnes forøvrig i Rose Marie og Sabine Maria Dähnckes 700 pilze in farbfotos. Noen kulinarisk interesse har den ikke, da de beskrives som mindreverdige. Hittil står dette uimotsagt, vi vet at enkelte utenbysboende, kan ta dette som en utfordring, noe vi ved selvsyn har kunnet konstantere.

For foreningen med de mange tilbud:

Bjarne Pettersen

SOPP-NOTISER

ET PAR SJELDNE FUNN I 1986.

På sagflis og hestemøkk fant jeg høsten 1987 en sopp som bare er funnet en gang i Norge tidligere, i Hordaland i 1972. Soppen heter *Melanoleuca verrucipes*, eller **skrubbet munkehatt** på norsk.

Arten er pen, litt stor hatt, 10-12 cm, hvit og med mørkfarget stilk. Soppen ble vist til Per Marstad, som var med på ekskursjonen fra Cortinarius-seminaret, og han ville gjerne fotografere soppen på voksestedet.

Da vi kom tilbake dit, finner vi enda en interessant sopp, som aldri er funnet i Norge før. Ø. Weholt bestemte den til *Ripartites metrodii*, en bestemmelse som senere er bekreftet av Marcel Bon.

Hatten var 2-5 cm, kremfarget, nedtrykt i midten, stilken brunlig beige. Et meget karakteristisk bilde er vist i soppverket "100 Pilze" av Dähncke & Dähncke.

Soppene ble funnet rett nord for Tune ridesenter, Tune kommune i Østfold den 13/9-86.

Ingar W. Johnsen

**Terrorist tatt
i soppkontrollen
Side 103**

Arten opprøpning
**Relativt dårlig
ingen soppforgiftning**
**Slikt vurderer man årsveks-
ten på de kanter. (Tomborg blod)**

SOPPLITTERATUR

A. Marchand : "Champignons du nord et du midi."

Bind 9. Perpignan 1986.

Med det foreliggende bind 9 går nå dette verk mot sin fullførelse. Det avsluttende bind 10 vil formodentlig foreligge senest neste år. Mens de to foregående bind 7 og 8 omhandlet slørsopper (Cortinariaceae), tar bind 9 for seg musseronger og nærstående slekter (Tricholoma og Tricholomataceae). Av de hundre detaljert beskrevne arter/varieteteter er 67 rene musseronger, hvorav flere lite kjente her i landet. Resten fordeler seg på de to vanlige stubbemusseronger, 6 *Leucopaxillus*, 8 ridderhatter (*Lepista*), 5 honningsopper (*Armillaria*) samt noen andre, til dels lite kjent fra våre kanter.

Som i de andre bind er artene systematisk beskrevet og ledsaget av helsides farvefotos - gjennomgående av god kvalitet. Bak i boken er mikrotegninger (sporer) og register. Beskrivelsene virker gjennomarbeidet og nøyaktige. Under *Armillaria* har forfatteren benyttet den nyeste inndeling, basert på Romagnesi, Marxmüller og Korhonen fra 70- og 80-årene. Denne omfatter som kjent 5 europeiske arter med ring, og disse er beskrevet hver for seg med egne illustrasjoner. Men bare ut fra illustrasjonene alene er det ikke mulig å skjelne de forskjellige artene, og nettopp her var jeg ikke helt fornøyd. Også de to ringløse artene *A. ectypa* og *A. tabescens* (mer sydlige arter) er gitt full dekning. Dette er såvidt vi har sett den beste oversikt over honningsopper gitt i et populært verk.

Hva angår de egentlige musseronger er det helt tydelig at Marcel Bon's innflytelse har vært stor, hvilket også fremgår av forordet. Her hevdes det rett ut at Bon's nylig utgitte verk om musseronger ("*Tricholomes de France et de l'Europe Occidentale*"), som det heter "behandler temaet på meget høyt nivå og skaper autoritet." Selv om Marcel Bon har et godt omdømme også

i Norge, vil vel ikke alle våre fagfolk gå god for alle hans inndelinger og artsoppfatninger. Men da vet vi i alle fall hvor A. Marchand står. Blant de beskrevne arter er godbiter som *T. pseudonicticans* og *T. ustaloides*. I det hele tatt finner *Tricholoma*-entusiastene mange interessante arts- og varietetsbeskrivelser her.

Personlig har vi - med enkelte små forbehold - meget til overs for Marchand's verk. Hendig format, nøyaktige beskrivelser og for det meste gode fotos, fine mikrotegninger, samt skikkelig papir og innbinding. Sammenlignet med andre tilsvarende verk synes vi det hevder seg bra. Men så var det dette med fransk, da - som vel vil begrense utbredelsen i Norge. Det er egentlig litt synd. For dette er etter vår oppfatning et av de beste populære standardverkene i Europa idag.

Thor D.

Hanns Kreisl: " Pilzflora der DDR."

Gustav Fischer Verlag. Jena 1987.

Dette verker, hvor 14 forfattere har gitt sine bidrag, gir en samlet oversikt over den hittil kjente Basidiomycet-flora i Øst-Tyskland. På 280 sider presenteres i alt 2628 arter fra 394 slekter, med navn (tyske/latinske) og data ifølge Sidney-koden, synonymer, ref.bilder, oppgaver over substrat/habitat, forekomst i DDR, herbariebelegg for spesielt interessante arter etc. Bakerst fins en meget rikholdig litteraturliste (over 800 henvisninger) samt registre. Et tillegg til slutt nevner 43 nypåviste arter funnet etter ferdigstillelse av manuskriptet.

For den vanlige sopplukker eigner ikke denne boken seg. Men for mykologer og spesielt interesserte amatører vil det kunne være et nyttig oppslagsverk for å bedømme artsutbredelser i Nord-

Europa. Ut fra stikkprøver virker verket ganske up to date, og gir knapp men konsis informasjon om de omtalte arter. Innen spesielle slekter har man konsultert ekspertise utenfra, således f.eks. H. Clemençon (Camarophyllus), H. Jahn (kjuker) og J. Stengl (Inocybe). - Med Hanns Kreisli som ansvarlig utgiver hadde man da også forventet et grundig og faglig godt resultat. Når kan vi drømme om å få noe tilsvarende i Norge ?

Thor D.

JORDSTJÄRNAN 1-87

I siste nr. av det utmerkede svenske sopptidsskriftet "Jordstjärnan" (Nr.1 1987, årgang 8), organ for Sveriges Mykologiska Förening, finnes bl.a. en artikkel om de hvite risiker som vi vil gjøre oppmerksom på. Den burde også ha stor interesse for norske forhold, hvor problematikken rundt Albat-gruppen hittil har vært lite påaktet.

Artikkelen " Vitriskornas taxonomi - historik og synpunkter." er skrevet av den kjente mykolog og flittige forfatter Åke Strid. Den trekker kort og oversiktlig opp utviklingen i beskrivelser og artsoppfatning av hvittriskene fra før Elias Fries og frem til våre dager. I alle norske soppbøker har det vært vanlig å angi kun to hvitrisiker, nemlig lodden hvitriske (*L.vellereus*) og hvit pepperriske (*L.piperatus*). Dette har for lengst vist seg å være alt for snevert (jfr. undertegnedes korte påvisning av denne problematikken i "Våre Nyttevekster" nr.1 1979, s.22). I diskusjonen trekker Strid inn bl.a. *L.pergamenus* ("rynket hvitriske"), *L.glaucescens*, *L.velutinus* samt den berømmelige varietet *Bertillonii*. Kjente nyere bidragsyttere til riskeforskningen som Neuhoff (1956), Romagnesi (1956 og 1980), Blum (1966) og Schaefer (1979) presenteres med sine taxonomiske overveielser. Etter en konsis gjennomgang av aktuelle oppfatninger konkluderer Strid med at de relevante artsnavn for Sverige inntil videre må være *L.vellereus*, *L.piperatus* og *L.pergamenus* (hhvis. "lodden, glatt og rynket hvit-

riske."). Man gir nærmere beskrivelse av disse basert på funn fra Stockholms-trakten. Artikkelen avsluttes med en fyldig og nyttig litteraturliste.

For alle som er interessert i hvittriskene her i landet bør Åke Strids artikkel leses med omhu, gjerne før man kaster seg ut i speciallitteraturen. Da vil man oppnå en viss distanse til stoffet fra starten av, og trolig med ham få forståelsen av at siste ord i denne sak ennå ikke er sagt. Her kan vi gå spennende tider i møte!

Thor D.

P.S. En annen hovedartikkel i samme nr. av "Jordstjärnan" er Stig Jacobsons "Om tofskivlingar (Pholiotæ) i Sverige". Den er også interessant for norske forhold, og vi håper å kunne komme tilbake til den ved en senere anledning.

OM DUFTSTOFFER I TO TREVLESOPPER.

Det er alment kjent blant soppfolk at sopp kan ha vidt forskjellig lukt eller duft. Dette kan være så spesifikt blant storsoppartene at det ofte har betydning for bestemmelsen. I relativt få tilfelle er disse duftstoffers kjemiske struktur oppklart, selv om man en tid har visst at det i mange tilfelle dreide seg om lavmolekylære organiske forbindelser. Således isolerte Yasumoto den såkalte lentin-syre fra den kjente japanske matsoppen Shiitake (*Lentinus edodes*). Dette er et forstadium til lenthinin og andre beslektede, svovelholdige aromastoffer i denne soppen. En rekke uspiselige eller direkte giftige arter inneholder også duftstoffer. Blant de ellers ubehagelig ("spermatisk") luktende trevlesopper (*Inocybe*) finnes således enkelte arter med sterk, behagelig fruktduft. Pærlukten hos *I. pyriodora* og *I. corydalina* er karakteristisk nok. Men frem til slutten av sytti-årene fantes ingen omtale i litteraturen av hvilken kjemisk basis denne hadde. Biokjemikeren J. Schmitt satte seg da fore å etterspore denne. Han samlet inn endel fruktlegemer til analyse i

1977 i Saarland. Gjennom biokjemiske analyser påviste han formelen $C_{10}H_{10}O_2$ for de isolerte duftstoffer. Spektralanalyse viste at stoffene i begge sopparter var Kanel-syre-methyl-ester (methyl-cinnamat). Dette stoffet er tidligere kjent fra planteriket som bestanddel i oljer og harpiks. Hos sopp var det før bare kjent hos øvillesopp (*Lentinus lepideus*) som meget nærstående aromater (anissyre-methyl-ester). Kaneltsyre og kanelaldehyd var som forstadier for kaneltsyre-methyl-ester fra før kun kjent hos den amerikanske treboende arten *Stereum subpileatum*. Men ingen av disse stoffer kunne påvises i de to aktuelle trevlesopper. Det er taxonomisk interessant at både *I. corydalina* og *I. pyriodora* tilhører samme seksjon *Lactiferae* Heim innen *Inocybe*. Ingen andre arter blant trevlesoppene er (1977) kjent for denne spesielle duften av kaneltsyre-methyl-ester (Schmitt) De nevnte arter inneholder også relativt høye konsentrasjoner av esteren. Således ble det funnet 0.75mg/g i tørket materiale (tilsv. 75mg/kg i friskt materiale) hos *I. pyriodora*, og 0.68 mg/g hos *I. corydalina*.

Joh. Schmitt : "Über den Duftstoff zweier Risspilzarten.
Z. für Naturforschung 33 C, 817-819, 1978.

Thor D.

SØLVINNHOLDET I SOPP.

Etterat interessen for miljøvern for alvor begynte å skyte fart i begynnelsen av 70-årene, ble også innholdet av tungmetaller i flora og fauna bragt i fokus. Det var da ikke mer enn naturlig at man systematisk tok for seg innholdet i stor-sopp av metaller som kadmium, mangan, vanadium og jern. Helt frem til 1977 var imidlertid sølvets plass i dette bildet lite undersøkt. Da foretok J. Schmitt en undersøkelse i Saarland av 230 arter høyere sopp, med hovedvekt på rørsopp og buksopp.

Dette fordi visse tidligere undersøkelser hadde vist at sølvinnholdet (Ag) i nettopp disse slekter kunne være spesielt høyt. Soppsporene ble underkastet såkalt atom-absorbsjons-spektroskopi. Alle oppnådde verdier refererer seg til Ag-innholdet i tørrvekt (tv). Alle resultater er målt i mg Ag pr. kg tv.

Fordi man visste litt om Ag-innholdet i rørsopp (Boletales) og buksopp (Gasteromycetes) - og da særlig røysopp (Lycoperdales), la man vekt på å få skikkelig bredde i analysen av disse grupper. Her skal kun gjengis noen av verdiene for de viktigste el. vanligste innen slektene.

Boletales.

For sleipsopp (Gomphidiaceae) ble 5 arter undersøkt. Her lå middelverdien på 0.15. Høyeste verdi hos *Chroogomphus helveticus* med 0.18. Altså lave verdier.

Blant pluggsopp (Paxillaceae) var snittverdien 0.94 for 5 arter. Høyest hos vanlig pluggsopp (*Pax. involutus*) med 2.62.

Rørsoppene (s.s.) ble delt i de vanlige underslekter. For *Suillus* (smørsopp, lerkessopp, sandsopp etc.) ble 14 arter kontrollert, og middelverdien var her 0.79, med lerkessopp øvetst med 1.51. For 8 arter *Xerocomus* (svartbrun rørsopp, fløyelsrørsopp, rutesørsopp etc.) var gjennomsnittet 1.19, med fløyelsrørsopp (*X. subtomentosus*) høyest på 2.63. Innenfor 9 arter skrubbsopp (*Leccinum*) er vi nede på 0.96, med rødskrubbarten *L. testaceoscabrum* på topp med 1.82. Blant de tykkfotede rørsopper (*Boletus*) var verdiene høye, således 4.10 i sbitt. *B. aereus* lå høyest med 7.03. Her var glatt blodrørsopp en god nr. 2 med 6.38. Blant de to *Strobilomycetaceae* lå gjennomsnittet på 6.70, hvorav *Porphyrellus pseudoscaber* alene hadde 10.29

Gasteromycetes.

Her var hos fire arter hypogeer verdien 1.24. Etter lave verdier hos visse epigeer innen *Phallales*, *Tulostomatales* og *Sclerodermatales* (resp. 0.55, 0.33 og 1.32) kommer interessante tall for røysoppene (*Lycoperdales*). Av 19 arter

lå rutærøyksopp (*C. uteriforme*) høyest av alle med et tall på 28.92 (en prøve viste 44.81 l). Sammen med *Bovistella radicata* lå denne i særklasse. Sistnevnte hadde et snitt på 21.02 og en enkelttopp på 48.80. Fire arter til lå mellom 10 og 20 i verdi.

I vurderingen av disse tall kommer flere faktorer inn i bildet (taxonomi, substrat, habitat etc.). Vedboende arter viser langt lavere Ag-innhold enn jordboende (f.eks. *Pax. involutus* versus *Pax. atrotomentosus*). Hos en rekke arter er Ag-konsentrasjonen størst i hymenoforen (skiver, rør etc.) Dette har vist seg å gjelde også for stoffer som kadmium, sink, kobber og vanadium. Hos røyksoppene viste det seg at helt unge eks. inneholdt opptil dobbelt så meget Ag som modne, sporeavgivende fruktlegemer. Jordanalyser på soppenes voksested (habitat) gav verdier på 0.02-0.2 mg pr. kg. Ingen signifikant avhengighet med substratet kunne påvises. Dette gjaldt også trevirke(eik, gran osv.) Man kunne utfra soppenes Ag-innhold således utlede en anriknings-faktor. Her oppviste *B.aereus*, *B.edulis* og *Bovistella radicata* tall på 100 til 300. (dvs. 100-300 ganger høyere Ag-verdi enn underlaget de vokste på). Hos visse røyksopp er verdier på nesten 50 mg pr. kg de i særklasse høyeste man kjenner fra planteriket.

Det viser seg at Ag-innholdet i soppene ikke kan sies å være bundet til innholdet av andre metaller. Således inneholder Ascomycetene rundt ti ganger mer kadmium og 400 ganger mer kobber enn sølv. Også hos ikkeskivesopp (Aphyllophorales) ligger sølvinnholdet godt under kadmiuminnholdet. Hos skivesopp kan Ag opptre mer konsentrert enn kadmium, mens kobber alltid ligger høyest.- Dette spesifikke Ag-opptak i soppenes fruktlegemer er ganske enestående innen planteriket. Man vet ennå ikke hvorvidt sølvet spiller noen positiv rolle i soppenes stoffskifte, eller om det opptre i fri eller bundet form. Dette må fremtidig forskning forsøke å klargjøre.

J.Schmitt, H.Meisch und W.Reinle :

"Schwermetalle in höheren Pilze, IV. Silber."

Z.Naturforsch. 33, 1978.

Thor D.

THE MYCOLOGIST

Januar 1987

Et nytt sopptidsskrift har sett dagens lys. Denne gang fra England. Og det er jo ikke akkurat herfra vi er vant til mykologisk litteratur med et mer "folkelig" tilsnitt.

Den nye "vri" skal være en sammenslutning av tidligere **Bulletin of the British Mycological Society** og **Programme Newsletter**, to titler som for meg er heller ukjente.

Det nye "ekteskap" bør trolig kunne karakteriseres som lykkelig. Iallfall satt **jeg** med en godfølelse da jeg fikk bladet i hånden og etter jeg hadde tatt den første overfladiske titt.

Fargerikt, med en frontside som gir deg et vakkert bilde av **skjellkjuke** (*Polyporus squamosus*), hendig format (A 5), og et svært variert stoffutvalg innblandet med farge- og sort/hvittbilder. I tillegg flere førsteklasses strektegninger av både makro- og mikrokarakterer.

Med sine 50 sider må det også sies å gi et tilstrekkelig stoffutvalg, når man ser at det vil komme 4 nummer i året.

Det som i høy grad preger nummeret er den store bredde i stoffutvalg, både når det gjelder enkelhet og tema. Det som skal understrekes er imidlertid den letteste språklige form som de fleste med en normal "skole-engelsk" bør forstå uten problemer.

Min betenkning er om ikke stoffets variasjon fra de enkle til de "vanskelige" tema tross alt er for vidtfavnende.

Når vi finner en "skolespalte" med de mest enkle saker som forklaring på hva en sopphatt, skiver, stilk etc er, samt en matspalte (riktignok med fargebilde av Roger Phillips), i samme slengen som det også kan leses om den morsomme slekten **Cyttaria rabei**, som er et problem for avlingen i Pakistan, og invitasjon og referater fra seminarer på svært spesielle og internasjonalt høye nivåer, kan det kanskje være mistanke om at man prøver å fjerne for vidt.

Men vi trenger selvsagt ikke å lese alt. For egen del festet jeg meg ved en morsom oversikt over hvilken risiko en sopp-plukker har for å komme i konflikt med en eller annen lovparagraf, enten det er inntrenging på annen manns eiendom, forsøk på å utøve skade på annens legeme, - eller sitt eget (selvmord ved soppforgiftning) - eller i besittelse av narkotika.

En trøst kan det da kanskje være at du neppe vil bli anklaget for selvmord hvis du krasjer under påvirkning av **spiss fleinsopp!**

Forholdene fortøner seg for meg ganske like i Norge.

Den underlige slekten **Cyttaria**, som selveste Darwin stiftet bekjentskap med som første europeer, og som er en ettertraktet spiseslekt i sydlige deler av Syd-Amerika, er livlig beskrevet og også nydelig illustrert med fargebilder. Darwins eksemplarer ligger fremdeles i den botaniske hagen i Kew.

Av mer jordnær interesse for oss på andre breddegrader er en omtale av sandvoksende sopper i naturreservatet Ynyslas i Midt-Wales. Om vi ikke kan forvente å finne alle de nevnte arter på norske sandbiotoper, kan det absolutt være noe å søke etter på fuktige ettersommere.

Murbegersoppen, *Peziza cerea*, er også kort omtalt, og avbildet. (se Ingar Pettersens notis i dette nummer av *Agarica*).

En serie med fargebilder vil komme fremover, og som plansje 1 og 2 er vist **bøkekullskorpe** (*Hypoxylon fragiforme*) og **Gerronema postii**, førstnevnte vanlig på grener og stammer av bøk, sistnevnte mer sjelden hos oss.

Du vil også finne mer, alt kan ikke nevnes her.

Iallfall bør tidsskriftet absolutt anbefales for deg som vil følge med på et nivå som går utover matsopp-stadiet. Prisen må sies å være svært "kundevennlig", 6 pund skulle vel bli i overkant av 60 norske kroner for både medlemskap i The British Mycological Society og fire utgaver av The Mycologist.

Innbetaling kan skje til **Journals of subscription Manager at Cambridge University Press, The Edinburgh Building, Shaftesbury Road, Cambridge CB2 2RU, England**. En ulempe synes jeg det er at det ikke er angitt verken bankgiro eller postgiro. Og da koster vel porto en nesten like mye som abonnementet!

Helt til slutt, for det skal selvsagt ikke glemmes: Redaktøren av The Mycologist heter Dr. D.N. Pegler. Og da skulle vel alt være i de beste hender.

Øyvind Weholt

Stoff til
AGARICA

nr. 16

Frist for
innlevering er
1. august

Contributions for
AGARICA no.16:
Deadlines Aug. 1st.

NEDBØRSDATA 1986.

Nedbør og temperatur målt ved Fredrikstad Brannstasjon 1986.

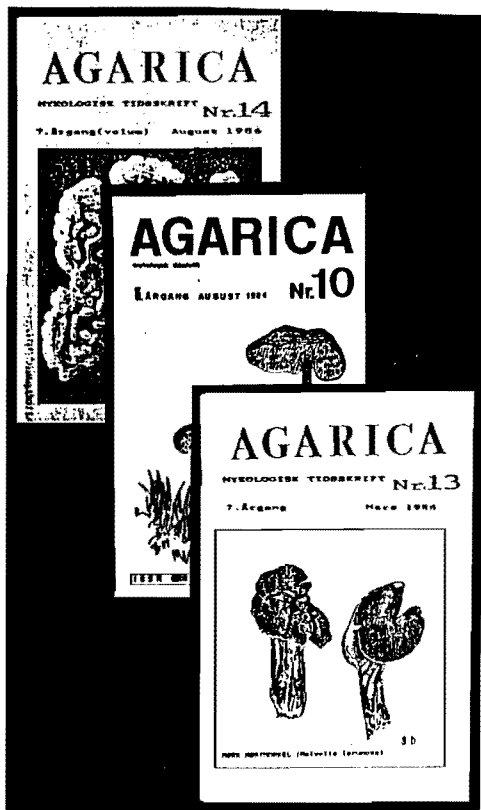
	Total nedbør mm	Antall dager med nedbør	Min.temp. °C	Maks.temp. °C
April	28,3 (66,9)	6 (14)	- 5,5 (-7)	15 (14)
Mai	69,2 (18,3)	13 (6)	5 (2)	25 (24,5)
Juni	21,8 (55,1)	4 (15)	8,5 (7,5)	29 (24)
Juli	49,0 (106,8)	8 (14)	10 (10)	25 (27)
Aug.	111,9 (98,1)	18 (21)	4 (7)	23,5 (26)
Sept.	24,0 (109,1)	11 (14)	-1 (0)	20 (19)
Okt.	84,1 (53,2)	15 (11)	-3 (-2)	17 (18)
Nov.	104,7 (55,3)	23 (12)	-4 (-10,5)	10 (9)
Σ	493,0 (562,8)	98 (107)		

Tallene i parentes er for 1985.

A summer holiday dream.

RESTSALG AGARICA

AGARICA nr.10
220 sider kr.60.-

AGARICA nr.13
80 sider kr.30.-

AGARICA nr14
220 sider kr.90.-

AGARICA
POSTBOKS 167
1601 FREDRIKSTAD
NORGE

INNHOOLD - CONTENTS	SIDE
REDAKTØRENS SPALTE	2
ROY TAKKER FOR SEG.....	3
TAKK ROY.....	5
ÅRSBERETNING.....	6
ÅRSMØTE 1986.....	8
SOPPTURENE.....	10
ARRANGEMENTER 1987.....	13
NY SOPPSAKKYNDIG.....	13
SOPPKONTROLLEN 1986.....	14
BJØRN WIBORG 50 ÅR.....	15
AGARICA-BREV.....	16
WEHOLT, ØYVIND, Sjøampinjonger i Norge - en oppfordring.....	20
WEHOLT, ØYVIND, Jeløyafunn 1986.....	22
KRISTIANSEN, ROY, Pokalmorkel (<i>Helvella acetabulum</i>) i Østfold.....	29
Ved Peter Wassums bortgang.....	34
WEHOLT, ØYVIND, <i>Xerocomus porosporus</i> - trolig en sjelden parksopp.....	35
WEHOLT, ØYVIND, <i>Amanita submembranacea</i> - eller hva?.....	38
SKYUM, MARIT, Stor ringløs fluesopp.....	42
WEHOLT, ØYVIND, To sjeldne sekksporesopper fra Jeløya.....	44
SOPPSANGER.....	47
DYBHAVN, THOR, <i>Cortinarius</i> -86 i Fredrikstad.....	50
ENDELIG!! NORSKE SOPPFRIMERKER.....	54
ERGOTISME.....	55
HALDEN SOPPFORENING - 30 ÅR.....	56
SOPPNOTISER.....	57
SOPPLITTERATUR.....	59
NEDBØRSDATA.....	68